

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ І ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
Кафедра педагогіки та методики технологічної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедру

_____ Савченко Л.О.

« ____ » _____ 2022 р

Реєстраційний № _____

« ____ » _____ 2022 р.

НАРОДНІ ТРАДИЦІЇ ПИСАНКАРСТВА: ВІДРОДЖЕННЯ ТА
ЗБЕРЕЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота студентки
 групи ЗТОА-м-17
 ступінь вищої освіти «магістр»
 спеціальності 014.10 Середня освіта
 (Трудове навчання та технології)
 Холодій Катерина Олегівна

Керівник: доктор педагогічних наук,
 професор
 Савченко Лариса Олексіївна

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	8
1.1. Історичні відомості писанкарства та основні мотиви українського народного орнаменту	8
1.2. Писанки різних регіонів України.....	25
1.3. Писанка на карті світу	29
1.4. Символізм українських яєць, що готуються на Паску.....	33
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	38
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ ПИСАНКАРСТВА НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	40
2.1. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей учнів при застосуванні народних традицій писанкарства на уроках технології.....	40
2.2. Стан використання техніки писанкарства в сучасній школі.....	45
2.3. Методика застосування народних традицій писанкарства.....	51
2.4. Результати дослідної роботи.....	52
2.5. Використання програмних засобів навчання технології писанкарства для підвищення якості освіти та розвитку творчих здібностей учнів	56
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	59
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УЧНІВ ТЕХНОЛОГІЇ ПИСАНКАРСТВА	61
3.1. Аналіз програми варіативного модулю «Технологія писанкарства» для	

5–6 класів	61
3.2. Розробка плану-конспекту інтегрованого уроку для учнів 5 класу	
з теми: «Виготовлення писанки з символом «Дерево життя»... ..	74
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	81
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	86
ДОДАТКИ	92
Додаток А.....	93
Додаток Б.....	94

ВСТУП

Ускладнення задач, що поставлені перед сучасною школою, підвищення ролі творчого характеру педагогічної праці пред'являє усе більш високі вимоги до вчителя, рівневі його професіоналізму і майстерності. У зв'язку з цим, виникає гостра потреба в пошуках нових форм і засобів навчання.

Події останніх років поставили перед учителями-практиками, складну задачу: сформувати людину, здатну пристосуватися до нового життя, вижити в умовах ринкової економіки. У зв'язку з цим ведуться пошуки нових ефективних методів і засобів навчання, що активізували б думку школярів, стимулювали б їх до самостійного придбання знань і заодно зблизили б їх з майбутнім реальним життям, дали б можливість використовувати придбання знань на практиці. Проблемі творчого розвитку учнів присвячені роботи Ю.О. Грибова, Т.М. Давиденко, Б.І. Коротяєва, А.О. Лука, Б.П. Нікітіна, Б.Г. Яновського, в яких зосереджена увага на проблемі визначення засобу підвищення продуктивної творчої діяльності учнів та організації спільної творчої діяльності. В роботах інших психологів та педагогів Г.О. Балла, М.І. Махмутова, Т.І. Шамової розглядаються питання створення творчої діяльності учнів за допомогою проблемних ситуацій. Автори відмічають недостатню теоретичну розробленість проблеми організації творчої діяльності учнів.

У часи відродження української культури необхідним є знання звичаїв і культурних досягнень, що мали місце в минулому. Розвиваючись, ці культурні досягнення сприяли існуванню української нації у важкі історичні часи, підтримували дух народу у моменти випробувань, що зазнавала Україна, і є невід'ємною частиною незалежності України.

Національна культура минулих століть є цікавою для розуміння феномену українського народу і впливає на політичні події на континенті. Кожна нація, кожен народ має свої звичаї, що утворилися протягом багатьох століть.

Звичаї – це не відокремлене явище в житті народу, це – втілені в рухи світовідчуття, світосприймання та взаємини між окремими людьми. Ці взаємини і світовідчуття особливо впливають на культуру даного народу, що впливає на процес становлення народної творчості. Саме тому народна творчість тісно пов'язана із звичаями народу.

Останнім часом у дидактичних роботах усе більше уваги приділяється національному вихованню учнів . З огляду на це, темою нашого дослідження ми обрали: **«Народні традиції писанкарства: відродження та збереження»**

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику використання народної традиції писанкарства.

Завдання дослідження

- проаналізувати психологічно – педагогічну літературу з проблеми народні традиції писанкарства, вивчити історію розвитку писанкарства;
- вивчити роль української народної творчості у формуванні цілісної уяви про Україну; знайомство з техніками оздоблення яєць в різних регіонах України; визначити відмінності у розписі і кольорах областей нашої України;
- розробити проект «Писанка – символ великоднього свята»;
- виявити педагогічні умови, що забезпечують ефективність національного виховання у підвищення розвитку творчих здібностей учнів до народних традицій писанкарства

Об'єкт дослідження - національне виховання як засіб підвищення розвитку творчих здібностей учнів

Предмет дослідження - педагогічні умови використання народних традицій писанкарства.

Гіпотеза дослідження - якщо ми будемо використовувати на заняттях основної школи елементи української народної творчості і розробимо серію

уроків з народні традиції писанкарства то пізнавальна активність та інтерес учнів до традицій українського народу підвищиться, а це приведе в цілому до підвищення ефективності якості уроку.

В ході виконання кваліфікаційної роботи були використані такі **методи дослідження:**

- теоретичні: вивчення вітчизняної і зарубіжної психолого-педагогічної, методичної літератури з питань підготовки майбутніх вчителів; аналіз нормативних документів з метою визначення стану проблеми формування творчих здібностей учнів і теоретичного обґрунтування педагогічних умов, що забезпечують їх формування;
- емпіричні: педагогічне спостереження, бесіди, анкетування, тестування, вивчення результатів навчальної діяльності учнів з метою вияву основних протиріч і недоліків у змісті, методах і формах професійно-педагогічної підготовки вчителів і дослідження рівнів професійно-педагогічної підготовки вчителів і дослідження рівнів сформованості творчих здібностей студентів;
- педагогічний (констатувальний, формувальний і контрольний) експеримент з метою перевірки дієвості умов і методів розвитку творчих здібностей;
- кількісний та якісний аналіз експериментальних даних, статистична обробка.

Дослідна робота проводилася **на базі** Криворізької гімназії № 51 Криворізької міської ради. У ній приймали участь учні 6 класів.

Практичне значення: кваліфікаційної роботи полягає у тому, що розроблена нами програма нетрадиційних форм навчання може бути використана учителями технологічної освіти, студентами – практикантами для формування творчих здібностей учнів.

Апробація. У процесі педагогічного експерименту, а також у ході оприлюднення теоретичних і практичних висновків та узагальнень прийняла участь у таких конференціях:

- Всеукраїнська науково-практична конференція «Психологічний супровід учасників освітнього процесу під час війни в Україні: результати III етапу Всеукраїнського конкурсу авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі» у номінації «Просвітницькі програми»;
- Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Сучасні підходи та інструменти профорієнтації у закладах освіти»;
- Всеукраїнський вебінар «Як говорити з дітьми про війну засобами мистецтва: збираємо та аналізуємо матеріали для різних уроків».

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (62 найменування), 2-х додатків розміщених на 5 сторінках. Загальний обсяг магістерської роботи становить 98 сторінок, основний текст викладено на 90 сторінках. Робота містить 12 таблиць і 59 малюнків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

1.1. Історичні відомості писанкарства та основні мотиви українського народного орнаменту

Яйце існувало у повір'ях багатьох народів як символ сонця, яке обіймало перше місце в дохристиянські часи. Вшанування яйця було зумовлене уявленнями про весняне відродження сил природи. У стародавніх народах були розповсюджені міфи про яйце як джерело життя і всесвіту.

Пташине яйце, розписане орнаментом, називають писанкою. Назва її походить від слова «писати». Оздоблюються писанки геометричним, рослинним, зооморфним орнаментами, християнськими символами. Писанка - одна зі стародавніх традицій українського народного розпису, у якому наші пращури втілювали свої прагнення, віру.

Писанка - символ сонця, весни, повернення природи до життя.

Багато народів світу вшановували яйце і мали власну символіку його возвеличення, у багатьох народів збереглися перекази, в яких яйце є джерелом життя, світла, тепла, навіть зародком усього Всесвіту.

Звідки ж пішла традиція оздоблювати яйце в Україні? В матеріалах археологічних експедицій з вивчення трипільської культури (V-II тис. до н. е.), вчені побачили на кераміці орнаменти, які дуже схожі на орнамент сучасних українських писанок. Зображена на трипільському малюнку богиня Лада дуже нагадує образ Березині, їх поєднують піднесені догори руки та інші схожі елементи.

Біля села Лука Врублівецька було знайдено декілька керамічних яєць з маленькими камінчиками, що вільно торохкотіли всередині яйця, їх використовували для відлякування злих духів. Завдяки цій знахідці вчені змогли визначити, коли почав розвиток рослинний і геометричний орнамент.

У I тисячолітті н. е. мистецтво східних слов'ян було важливою деталлю побуту, що виявилось в орнаментах, які мали деякий зміст у системі

язичницьких вірувань. Декоративні візерунки мали призначення - оберігати від лиха, допомагати в житті та праці. Найбільш поширеними й улюбленими орнаментами давніх слов'ян були: ружа - символ Сонця, хвиляста лінія – символ води, жінка з руками, яка визначала богиню землі, праматір Березину.

На території України писанкарство набуло найбільшого значення за часів Київської Русі, в X-XIII ст.

Запроваджуючи християнство на Русі, церква використала язичницькі вірування і народні звичаї, в тому числі й святкування Великодня навесні, як пробудження всього живого на землі, що зійшлося з пасхальними святами на честь воскресіння Ісуса Христа.

Через крихкість, давні розписані яйця не збереглися. Від XI -XIII століть до наших днів дійшли деякі керамічні писанки.

«Село на нашій країні,
неначе писанка село...»

Так Тарас Григорович Шевченко порівнює красу рідного краю з писанкою, що були здавна синонімом Батьківщини, сили і незламності нашого народу.

В Україні писанка функціонує у християнсько-обрядовому дійстві. Червоні яйця пишуться під час Великоднього посту, але в регіонах України це роблять по-різному, залежно від місцевих традицій. Їх могли писати протягом усього Великоднього посту або тільки в останній тиждень, особливо в чистий четвер. Закінчували писати теж по-різному. Переважно це було у Страсну п'ятницю, але, на Львівщині писали і після Великодня, аж до Провідної неділі.

В Україні писанки виконують обрядову, ігрову, декоративну функції. Обрядова функція писанки пов'язана зі святкуванням Пасхи. З освячених писанок розпочинався великодній обід, їх дарували на знак поваги і любові. Писанки були оберегом у хаті, тому їх берегли до наступної весни. Схована під дах писанка оберігала житло від пожежі; закопана під порогом хати - охороняла від злих духів; захована в хаті між мисниками, допомагала у господарстві, оберігала рід від всілякої напасті; дівчата вмивалися водою, в

якій перебувала писанка, щоб бути привабливими; знахарка використовувала писанки для лікування різних недуг. Боячись злого ока, писанки писали на одинці. Кожна жінка писала писанку сама, ввечері або вночі, щоб до хати ніхто не зайшов і не наврочив.

У давнину писання писанок було огорнене святістю. Жінки і дівчата готувалися до обряду заздалегідь. Вони мали упорядкувати думки, викинути все нечисте із серця та налаштуватися на святу дію. Тільки при цих умовах виходила гарна писанка.

При написанні писанки обов'язково щось приговорювалося. Хтось наспівував веснянки чи гаївки, інші читали молитви.

Жінок, які добре володіли ремеслом написання писанок, та виконували свою роботу на замовлення, називали писанкарками. Плату за роботу вони брали продуктами або грошима. Писанкарки продавали свої писанки на ярмарці в Угорщині.

Писанки служили об'єктом забави для дітей та молоді. З ними проводили ігри "навбитки", "навкатки" та ін.

Прикрашені узорами, писанки були яскравою оздобою кошика з їжею, який носили до церкви святити, а потім ставили на видному місці на столі. З пустих писанок виготовляли голуби, додаючи з кольорового паперу хвіст і крила, а голову робили з тіста. Цими голубами-писанками, нанизаними на нитки, прикрашали житло.

У 20-30-х роках ХХ ст., у часи атеїстичної пропаганди, писанки були зараховані до культових атрибутів, а ті, хто їх виготовляв, заслуговували зневаги, висміювання.

Виготовляти писанки припинили у центральних та східних областях, а потім і західних, за винятком деяких віддалених карпатських сіл.

У 60-х роках ХХ ст. інтерес до народного мистецтва відновився, й почало відновлюватись писанкарство. Перед Великодніми святами, у Вижниці, Косові та Коломиї народні майстри України продавали писанки на

ярмарках. Писанкарство не розвивалося далі Прикарпаття і відроджувалося дуже повільно, бо було практично повністю забуте і втрачене.

У 70-х роках писанки вже експонувалися на виставках. З'явилися приватні колекції писанок.

У 80-х роках до написання писанок долучаються художники та народні майстри.

У містах виникають музеї писанок (м. Коломия). Експозиції писанок має Львівський музей етнографії та художніх промислів України - понад 11 000 штук з усіх областей України. Українські писанки можна побачити в Лондонському королівському музеї, в музеях Праги і Кракова.

Нові знахідки зроблені в останні роки. Дві писанки були знайдені під час археологічних розкопок влітку 1983 року біля села Липове Чернігівської області. Вони були знайдені у різних місцях поховання часів Київської Русі.

Ще одна писанка віднайдена під час обстеження давньоруського поселення біля села Сибереж Ріпкинського району на Чернігівщині. Влітку 1987 року на території стародавнього Передгороддя знайдена керамічна писанка з глиняною кулькою всередині. Вона прикрашена полив'яними фігурними скобками поміж лініями, що з'єднують полюси яйця. Оболонка яйця досить товста (7-8 мм). Такі ж зразки були знайдені і в інших місцях розкопок.

Писанкарство виникло як відображення уявлення людини про Всесвіт. Ще за часів язичництва для деяких писанка символізувала світ, що пішов від яйця, іншим вона нагадувала сонце, служила його символом (згадаймо, наші предки - язичники - то сонцепоклонники, які за головного бога мали Сонце). З прийняттям християнства почалося зникання колишньої релігії, внаслідок чого втрачено багато стародавніх пам'яток - храмів, скульптур, рукописів. Але християнство не змогло уникнути атрибутів і ритуалів язичництва: язичницьке свято Івана Купала, писанки, що стали атрибутом християнства та символом Великодня.

Для людини, яка не знайома з розписом писанки здається, що це складно і під силу тому хто може гарно малювати. Але після спроби вона занурюється у велику та своєрідну історію цього незвичайного звичаю.

За способом виготовлення писанки поділяються на декілька видів.

№	Спосіб виготовлення	Приклад
1	Бісерки - за допомогою клею на поверхню яйця прикріплюють бісер різного кольору та розміру.	
2	Дряпанки - на пофарбованій поверхні яйця одним тоном гострим предметом видряпують узор.	
3	Крапанки - краплями воску наносять візерунок іншого кольору на фарбоване яйце.	
4	Крашанки - яйця, пофарбовані одним кольором.	
5	Мальованки - яйце розмальоване фарбами за допомогою пензля, найчастіше це дерев'яні заготівлі.	

6	Писанки - розтопленим воском за допомогою писачка наносять орнамент на поверхню яйця.	
7	Солом'янки - яйця на які клеєм прикріплюють соломку створюючи різні візерунки.	
8	Травленки – на коричневе яйце розтопленим воском писачком наносять орнамент	

Основні мотиви українського народного орнаменту

Кожен із регіонів України має свій вид орнаменту з характерними особливостями змісту, форми, кольором.

Про звичай писати на Великдень писанки та фарбувати крашанки існує багато легенд. Наведемо приклади деяких з них.

Записані на Поділлі легенди, розповідають: ніс бідний чоловік яйця в кошику на базар продавати, а в цей час вели Ісуса Христа розпинати. Хрест був тяжкий, і Спаситель падав під його важкістю. Чоловікові стало шкода Спасителя; він лишив свій кошик на дорозі, а сам пішов допомагати Ісусові нести хрест, аж до місця розп'яття. Коли ж чоловік повернувся до свого кошика, то побачив, що яйця перетворилися на писанки та крашанки.

Коли Спаситель вознісся на небо, Марія Магдалина прийшла до Риму, щоб проповідувати Євангелію. В Римі вона повстала перед імператором

Тіберієм і показала йому червоне яйце, сказавши: "Христос Воскрес!" Так вона почала свою проповідь.

На Київщині розповідають, що коли Ісус Христос ходив зі св. Петром по землі, вони проходили через одне село; побачили люди Христа та й почали камінням та грудками шпурляти в Нього. І як доторкнеться камінь Ісусової одежі, отримається з нього писанка, а як торкнеться земля, то перетвориться на крашанку. Святий Петро позбирав усі писанки та крашанки до кишені, а пізніше людям роздав. З того й пішов звичай писати писанки та крашанки на Великдень.

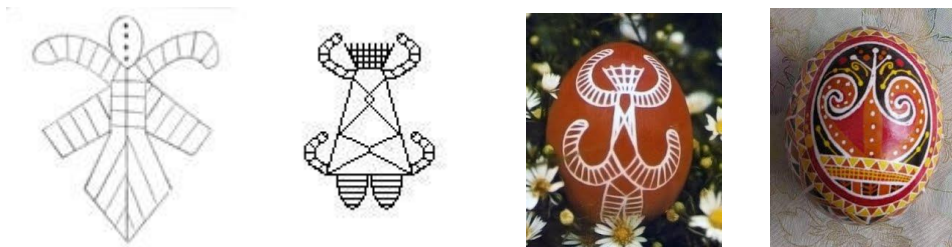
На Уманщині кажуть, що всякі недовірки спокушали Христа, як Він ішов на страждання. Набирали в кишені камінців і питали Ісуса: "Що в кишенях?" - Христос каже: "Крашене та писане!" Вони дивилися у кишені, а там справді - крашанки та писанки.

Про писанку існує ще дуже багато легенд, їх неможливо переказати або записати, бо у кожного регіоні, у кожній області, у кожному селі є своя легенда, яка з плином часу змінювалась, переказувалась, але таки дійшла до нас.

Різні народи світу вшановували яйце і мали свою власну думку його величі. Але жоден з народів не доніс до сьогодення свої етнічні графічні уявлення про життя так виразно, як український.

А тепер детальніше про кожний символ.

На писанках часто використовується зображення Берегині, знак у вигляді людини з піднятими догори руками, яких було дві, чотири, шість. «Берегині» найбільше поширені на Поліссі та Західному Поділлі. Їх називали «жучками», оскільки вони є схематичним варіантом Богині, що своєю формою нагадує літеру Ж. Берегиня настільки спростилася за часи, що стала просто елементом орнаменту. Велика Богиня – прародителька всієї живої природи від якої залежить плідність і родючість. Оскільки Берегиня – це джерело життя і смерті, то з одного боку була матір'ю – роженицею, з іншого – уявлялася злою, безжальною.

Трикутник є поширеним символом на писанках нашого регіону. Цей знак символізує батька, матір та дитину. Це – символ божественної Трійці. Сяйво у вигляді трикутника – атрибут Бога-Отця. Рівнобічний трикутник символізує завершеність. Трикутник, обернений вершиною вгору, символізує життя, вогонь, полум'я, чоловічу основу, духовність.

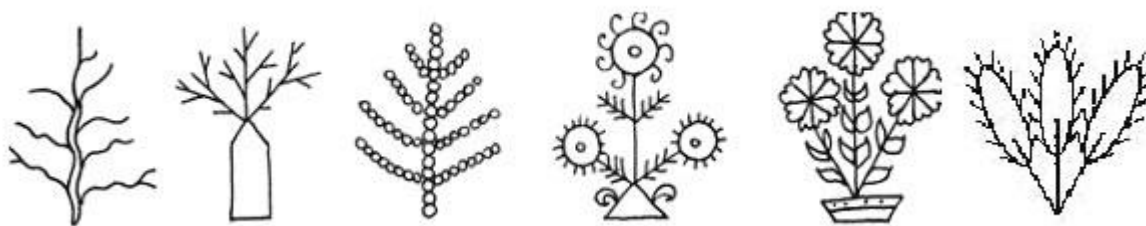
Трикутник, обернений вершиною донизу, символізує жіночу основу, воду, Велику Матір, Богиню-Рожаницю. Трикутники часто розміщені на писанках в основі «вазонів», «дерева життя».

Поширеним символом на писанках є ромб – це символ родючості, жіночої основи в природі. Зображення ромба можемо бачити на трипільських знахідках – жіночих глиняних фігурках; такий ромб є уособленням зораного поля.

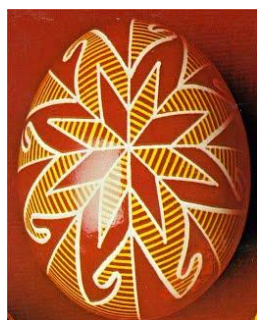
Одним із найпоширеніших символів на писанках є символ «Дерева життя» або як його ще називають – «Вазонок». Дерево завжди зображується стилізовано. У таких зображеннях обов'язково є поділ на три частини по вертикалі. Нижня частина це коріння, пишеться у вигляді трикутника, горщика. Тут містяться змії, риби, водоплавні птахи й тварини, бо знизу – не лише підземний світ, а й море, річка. Середній ярус уособлює землю. Зображають великих тварин – биків, коней, оленів, вовків, ведмедів та людей.

Верхня частина дерева підіймається у височінь. У верхів'ї селяться птахи. Дерево життя – це дерево роду, де кожна квіточка позначає когось із родичів, а всі разом – втілення родоводу. Найпростіше тричленне позначення дерева сім'ї. Це стовбур з трьома або більше гілочками: батько, матір і дитина і т.д.

Зірка – порівняння з доброю, вродливою дівчиною. «Павуки» часто ще називаються «бабиними рукавами», зірочки – «ружками», «дідовими рукавами», «повними ружками», «рукавичками», «ружечками».

Ще одним різновидом зображення богині є символ «безкінечник». Він дуже схематичний. Розповсюджений елемент у писанках нашого регіону є «кучер», іноді міститься унизу і зображує змію біля дерева із сонцем угорі; в інших варіантах кучер нагорі дерева, з короною чи дубовими ріжками або з трьома стрілками. Такі писанки, як правило, мають темне тло. У схематичному варіанті зображення має перекреслену поперек сигму – S.

За віруваннями пращурів, Бог Сонця народив собі сина у вигляді коня, котрий мав вставати удосвіта й до вечора возити по небу свого батька. Кінь є символом чоловічої основи у природі, Сонця. З часом відбулося перенесення міфологічних уявлень про оленя і коня. Зображення коня на писанках поширені на Гуцульщині й Бойківщині.

Серед рослинних мотивів на писанках зображується виноград – символу мудрості та безсмертя, мак – символом родючості, яблуня та яблука - означають плодючість, любов, знання і мудрість. Пишуть на писанках також квасольки, тюльпани, смереку, огірочки, горошок.

Писанки із зображенням квітів відносяться до писанок з рослинним орнаментом. Квіти є одним із розповсюджених мотивів на писанках. Існує повір'я, що в квітах ховаються душі людей, вони вилітають з них після народження немовлят. А після смерті саме у квітку ховається її душа. Саме тому, жінки, котрі хотіли мати дітей писали писанки з квітами і дарували їх дітям...

Одним із розповсюджених елементів у писанковому орнаменті є зображення сонця у вигляді різних солярних знаків. Сонце – це небесний вогонь, який люди завжди шанували і возвеличували. На писанках сонце пишеться у вигляді кола, кола з крапками, коло з хрестом усередині, кола з променями.

Майстрині нашого регіону при написанні писанок використовують ще один символ– Вогонь, і позначають його «трирігом». «триріг» - це знак, пов'язаний з родючістю, запліднюючого чинника. «Триріг» зображується з трьох заокруглених або ламаних гачків, що виходять із спільного центру або від кола чи трикутника.

Також розповсюдженим елементом української писанки є хвилястий орнамент, під назвою «хвильки». На писанках зображується хвилями і називається «безкінечником».

Означає повторення або вічність, пишеться для забезпечення багатих жнив. Зображується великими хвилями. Цей орнамент втілює безмежність, безсмертя, символ води, невмиручої природи, вічного життя.

До найдавніших знаків належить «хрест». Відомий ще з кам'яної доби, він є символом тривимірності Всесвіту. Повний хрест є просторовим символом, оскільки утворюється перетином двох площин. Вертикальна лінія хреста – лінія небесна, чоловіча. Це – знак Вогню. Горизонтальна лінія є земною, жіночою. Це – знак Води. При перетині цих двох ліній виникає третя сила – сила Любові, Життя, Творення. Хрест позначає вічне життя. У часи кам'яної доби хрест був пов'язаний з Богом Землі, втілюва чотири сторони світу, а пізніше в добу бронзи, став символом Сонця.

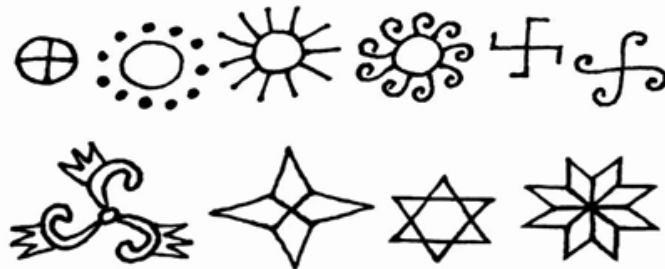
Писанки можна класифікувати за такими ознаками:

- геометричний орнамент;
- рослинний орнамент;
- тваринний орнамент;
- зображення традиційних архітектурних споруд;
- писанки з християнською геральдикой, церковною символікою: хрестів, розп'ять, церков, капличок та іншою атрибутикою, що пов'язана з Великодніми святами.

Зірка (рожа): Позначає різні світила. Зображались з двох боків яйця - позначала сонце, більше зображень - зорі. У християн - знак неба і Христового Царства.

Тригвер (триніг): Найдавніше зображення сонця, нагадує три промені, що виходять з однієї точки з закрученими баранячими рогами в один бік.

Свастика: Знак святого вогню і сонця. В християнстві - символ Божественної величі. Мала те ж значення, що й хрест. Нею позначали рух: за сонцем - добрий, проти - поганий. Орнамент проти сонця на писанках майже не зображали.

Рослинні

Уся земна рослинність позначалась сосонкою (виконується як гілочка ялинки або верби) Поступово цей орнамент ускладнювався, набував форм листочків, різних дерев, квітів.

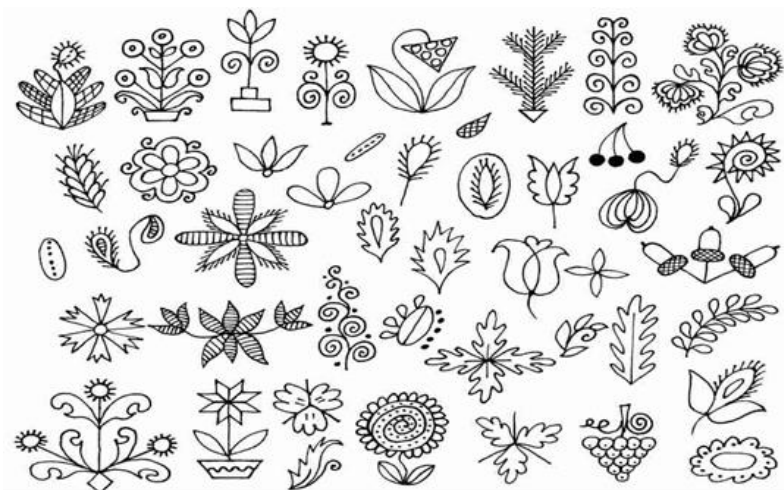
Гілка: Символ родючості, заклик до нових добрих справ. Образ Божої милості.

Колосся і зерно: Є втіленням предків, святою їжею. У християн - символ Воскресіння, таїнство Христа і Божого Царства.

Дубовий листок: Символ чоловічої сили. Знак Божої справедливості.

Квіти: Символ радості, краси, дітей.

Дерево життя: Символізує безперервне відродження природи. Дерево - символ усього доброго, цінного. У християн - образ Божої мудрості.

Тваринні (зооморфні)

Це писанки із зображенням тварин, птахів, риб, також сюди відносяться писанки із символами: "Ведмежі лапи", "Вовчі ребра", "Волові очі", "Півнячі гребінці"

Птахи: Найдавніший тваринний символ, істоти, які можуть наблизитись до світу богів. У християнстві - символ єднання земного і небесного.

Півень: Сторож добра проти зла. У християн - символ Христового світла.

Риба: Символізує життя і смерть, здоров'я, щастя. У християн - новохрещених

Олень: Символізує керівництво, перемогу, довге життя, радість, залежність, світло, істину. За давніми віруваннями саме олень виносить сонце на своїх рогах з-під землі.

Кінь: Образ невтомного руху сонця, вісника віри

Релігійні символи

Із запровадженням християнства церква прийняла багато язичницьких обрядів, у тому числі й писанку. Більшість знаків змінилися відповідно до нової віри. Риба, яка була символом здоров'я, стала символом Ісуса Христа. Виникли також нові символи. На писанках можна побачити велике розмаїття хрестів. Церкви й дзвіниці пишуть схематично в поєднанні прямокутників, трикутників і хрестів.

Окрім орнаменту на писанці, важливим елементом є колір, в який вона розфарбована. Колір писанки має велике значення, оскільки в ній присутня потрібна символічність. Першим символом є яйце, другим - орнамент, третім – колір писанки.

Найдавніші писанки були звичайно одного кольору. Згодом виникли багатокольорові писанки, з використанням різноманітних природних барвників. Такі фарби мали приємні м'які відтінки. Але колір у писанці не лише заради краси, а й має символічне значення, походження якого не випадкове.

Колір у писанкарстві

№	Значення кольору	Зразок
1	Багатоколірна писанка є символом миру, добра, родинного щастя.	
2	Блакитний колір - символ неба, повітря, здоров'я.	

3	Коричневий – землю і життєдайну силу.	
4	Жовтий, золотистий, помаранчевий - кольори подібно до сонячного проміння, дають радість, настрій. Означають тепло, надію, небесні світила, врожай.	
5	Зелений колір означає весняне пробудження природи, гарний врожай.	
6	Червоний колір є багатозначним. Червона барва символізує радість життя, добро, для молодих – надію на щасливий шлюб. Саме червоне яйце є головним символом Воскресіння, небесного вогню.	
7	Чорний колір – колір ночі та потойбіччя, невідомого і таємничого. Символізує нескінченність життя, продовження буття після смерті.	

Отже, исанкарство виникло як відображення уявлення людини про Всесвіт. В Україні писанки виконують обрядову, ігрову, декоративну функції. Обрядова функція писанки пов'язана зі святкуванням Пасхи. З освячених писанок розпочинався великодній обід, їх дарували на знак поваги і любові. Писанки були оберегом у хаті, тому їх берегли до наступної весни. Пташине яйце, розписане орнаментом, називають писанкою. Назва її походить від слова «писати». Оздоблюються писанки геометричним, рослинним, зооморфним орнаментами, християнськими символами. Писанка - одна зі стародавніх традицій українського народного розпису, у якому наші пращури втілювали свої прагнення, віру.

1.2. Писанки різних регіонів України

Писанкарство набуло особливого розвитку на Україні, де кожен регіон має свої зразки писанкового розпису. Усі регіони України відтворили в писанці розмаїття життя, специфічний сюжетний стиль і своєрідність. За своїми особливостями виділяються писанки Наддніпрянщини, Поділля, Полісся, Прикарпаття, Карпат. Різноманіття символів показує регіональні особливості.

Писанки Гуцульщини

Широко поширені зображення - олені, журавлі, казкові птахи, коні, корівки, голуби, рибки, ластівки. Досить часто зустрічаються церкви, розп'яття, різноманітної конфігурації хрести, каплички та інші зображення сакрального змісту.

Колір писанок будується переважно на жовтих і зелених кольорах різної насиченості на коричневому, червоному, а найчастіше на чорному тлі.

Писанки Покуття

На писанках Покуття пишуться великі малюнки, зображені на синьому, коричневому, зеленому, червоному чи жовтому тлі. Переважають рослинні мотиви. Писанку здебільшого ділять навпіл або на більше частин лініями. Цікавою ознакою місцевих писанок є яскраві кольорові плями контрастного кольору.

Писанки Бойківщини

Особливість писанок Бойківщини - реальність рослинних і тваринних зображень. Присутній стилізований рослинний орнамент. Рослинний і тваринний орнамент на писанках відтворює тільки їхні окремі частини: листок, квітку, гілку чи різьки, крила, лапки.

Писанки Лемківщини

Символи лемківських писанок відрізняються технологією написання. За допомогою голки чи цвяха виконують кілька елементів: крапку, кому, пряму, хвилясту, нахилену вправо, нахилену вліво. Особливістю колірної гами лемківських писанок є перевага відтінків жовтого й червоного.

Писанки

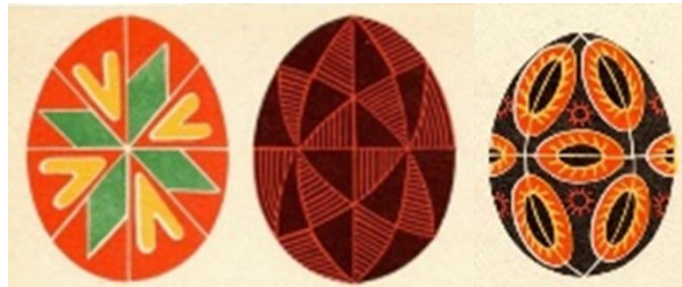
Поділля

Символом Подільської писанки є Берегиня, писанковим різновидом її є композиція з «кучером»: «кучері з гілочками», «королева», «княгиня», «гребінь півня», «косиці», «крила». На багатьох писанках зображення подвоєне, що свідчить про двоякість богині, яка є водночас небом і землею, добром і злом, життям та смертю.

Писанки Полісся

Переважають писанки на червоно-чорному тлі з орнаментами «триніг», «48 клинців», «вітряки», «баранячі ріжки», «сосенка», «Богиня Берегиня». «Півонії», «тюльпани», «трав'янці», «кукіль», «соняшник» - писанкові квіткові мотиви тут пишуть дуже спрощено, але писанки з жовтими та червоними квітами на білому тлі серед них є найкращими писанками Чернігівщини.

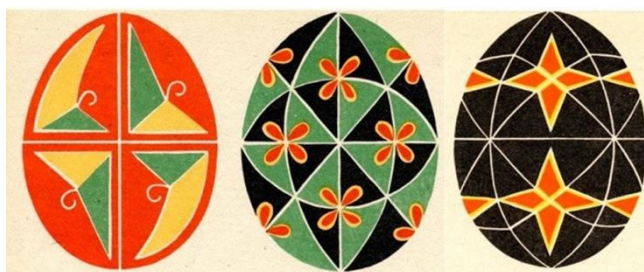
Писанки Наддніпрянщини

Основні символи писанок Наддніпрянщини - сонце, зірки, троянди (рожі). Переважають в писанках Наддніпрянщини рослинні орнаменти. Це мотиви дубового, кленового, берестового листа, об'єднані з «баранячими ріжками» та стилізованими квітами. Зірки на писанках мають дуже багато видів: бічна, сторцева, повна, косинчаста, половинчаста, шолудива, сечена, лапата, з «баранячими ріжками», «грабельками», «безконечник». Є тут і писанки з зображенням птахів «голуби», «пави», «ворони».

Писанки Причорномор'я

На писанках Причорномор'я переважають рослинні символи «подвійна рож», «шість рож», «дубові листки», «сосна», «конюшинки», «конвалії», «метелики», «сокирки», «клинки і заступці», «вітряки», «вовчі ребра», «тюльпани», «юрок».

Писанки Слобожанщини

Писанки Слобожанщини становлять великий інтерес для дослідників. На писанках цього регіону зустрічаються такі орнаментальні мотиви, як «грабельки», «вітрячки», «дуб», дубовий лист зображується часто з жолудями.

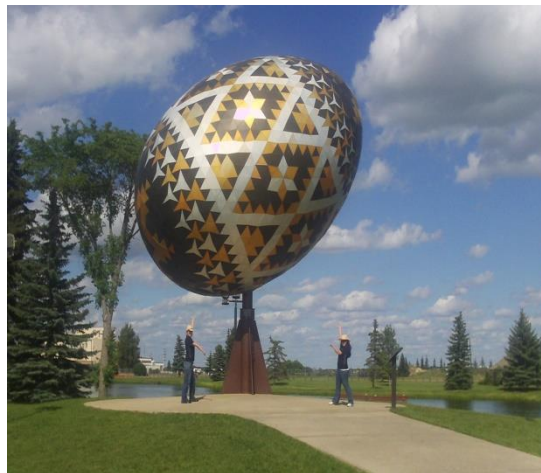
1.3. Писанка на карті світу

Писанкарство – традиція суто українська, але й так виявилось, що у світі існують декілька пам'ятників писанці, не тільки в Україні, але й за кордоном.

Наприклад, у Канаді. Канадська писанка була створена у 1973 році як пам'ятник канадській поліції, яка змогла забезпечити мир і спокій першим поселенцям цього регіону та їх нащадкам. 10 метрова "Писанка" – це величезна мозаїка з п'ятисот двадцяти чотирьох зірок.

Ця писанка символізує мир и безпеку, яку представники кінної поліції змогли забезпечити першим поселенцям цього регіону та їх нащадкам. Якщо не знати, що це були українські емігранти з Івано-Франківської області (тоді Австро-Угорщини), то вибір міг би здатися більш ніж дивним.

Проект цього пам'ятника виконав професор Університета Юти Рональд Реш. 10-метрова «Писанка» — це величезна мозаїка з 524 зірок, 1108 трикутників, вона складається з 6978 деталей, заввишки 9,4 м, вага – 2,3 тонни.

В місті Коломия збудовано унікальний музей писанки. Коломийський пам'ятник є найбільшою писанкою в світі. Це єдиний у світі музей писанкового розпису. Архітектурна споруда у формі писанкового яйця стала візитівкою Коломії.

Унікальний музей писанки приваблює відвідувачів з усіх країн. Відкриття музею "Писанка" відбулося 23 вересня 2000 року.

Унікальність Музею не лише в тому, що його виконано у формі яйця, висота якого становить 13,5 метрів, діаметр — 10. Приміщення виготовлене з кольорового скла, загальна площа вітражу становить понад 600 квадратних метрів. Воно не має даху. Експозиція музею має композиційне, орнаментальне, колористичне багатство народної графіки.

Музей володіє колекцією понад 6000 писанок, представлених з різних областей України (Тернопільської, Одеської, Черкаської, Вінницької, Кіровоградської, Львівської,), а також з Шрі-Ланки, Пакистану, Білорусі, Чехії, Польщі, США, Швеції, Франції, Канади, та Індії. Деякі експонати були виготовлені ще у XIX-XX століттях.

Ще одну писанку встановили у 2007 р. на острові Хортиця, на місці відкритого в Запоріжжі святилища, що датується 3-2 тисячоліттям до нашої ери і також має форму писанки.

Це гранітна скульптура заввишки півтора метри. Унікальний пам'ятник зроблений із матеріалу, доставленого з Янцевського кар'єру і розписаний художником Леонідом Нікітіним. Орнамент повторює традиційні українські розписи писанки.

Найбільше пасхальне яйце Криму прикрашає парк севастопільського дитячого оздоровчого містечка «Лукомор'є».

Заввишки це диво-яйце 4 метри 20 сантиметрів, а його об'єм перебільшує сім кубічних метрів. Яйце «закували» в ланцюги, зробивши навколо нього метрову огорожу. Севастопільський художник Євгеній Попов з одного боку крашанки зобразив храм Ушакова, а на зворотньому – лик самого адмірала.

Мозаїчна писанка в селі Братківці – це не пам'ятник, а каплиця, тому що всередині писанки встановлена фігура діви Марії. У селі Братківці Львівської області встановили та освятили пам'ятник писанці. Висота прикрашеного мозаїкою бетонного яйця – 6,5 метрів, діаметр – 4 метри. В середині - постать Діви Марії, тому величезне яйце виконує роль каплиці. Орнамент мозаїки створили випускники Львівської академії мистецтв.

Не слід забувати, що українці живуть не лише в Україні, але і в Румунії. Тому є в цій країні і пам'ятник писанці. Діаметр — 4,60 м, висота яйця складає 7,25 м, а вага — 1800 кг. Румуни вважають, що це найбільша писанка у світі, але ж ми вже знаємо, що це неправда...

У сквері на вулиці Пілімо у Вільнюсі в 2003 році була встановлена скульптура " Маргутіс (Великоднє яйце). Гіпсове яйце, вагою 300 кг було підняте на гранітну колону і розмальване художницею Ліяною Турскіте.

На території Києво-Печерської Лаври встановлено скульптуру, що складається з 3000 писанок, які були зроблені в різних областях України. Автором твору є художниця Оксана Мась. Робота являє собою напівсферу, складену із кольорових писанок.

Скульптура є частиною великого проекту "Сфери Відродження. Helix3". За поглядами художниці, писанка є концентрацією добра та любові.

1.4. Символізм українських яєць, що готуються на Паску

Українські Пасхальні яйця є дуже символічними: символізм яйця, символізм орнаменту та символізм кольору. Яйце є символом народження - воно є джерелом життя. Нове життя, джерелом якого є яйце, було таємницею для язичників, що використовували яйце у ритуалах.

Жовток сприймався як сонце, що було для людей наймогутнішим природним явищем. За легендою, птахи були улюбленцями бога сонця, оскільки лише вони могли літати у небі. Люди, будучи простими смертними, не могли літати, але могли збирати яйця, що викликали в них почуття, пов'язані з богом сонця. А також, з яйця з'являвся півень, який, за віруванням, мав силу кожного ранку збирати сонячне світло. З приходом в Україну християнства яйце стало важливим символом Пасхальних ритуалів, які пов'язані з розширенням нової релігії, та велика кількість легенд, що передавалися з покоління в покоління, розповідали історію Пасхальних яєць. Коли Ісус помирив на хресті, кров, що стікала з його рани, падала на землю. На місці крапель крові утворювались червоні Пасхальні яйця. Марія, стояла поряд хреста Ісуса та плакала. Ті червоні яйця, на які потрапили її сльози, перетворювались на прикрашені Пасхальні яйця. Люди позбирали яйця у хустки та пішли до Понтія Пілата, щоб просити про дозвіл поховати її сина.

На своїй дорозі до Понтія Пілата, Марія дарувала дітям, по яйцю та наказувала жити в мирі. У палаці Марія втратила свідомість, яйця випали з її хустки та покотилися по всьому світі, і з того дня люди з різних країн прикрашають яйця напередодні Паски та дарують їх одне одному, як символ любові та миру. Ось так язичницький ритуал увійшов до системи християнського вірування[38].

Різні символи, подібні до язичницьких прикрашених яєць, пройшли процес адаптації до вимог нової релігії. В часи язичництва символізм яйця полягав в тому, що воно допомагало відганяти злих духів, приносило хороший врожай та людям щастя. Коли існував язичницький ритуал святкування приходу на землю весни після холодної зими, християнське свято Паски означало початок нового життя душ та їх прощення шляхом посту та воскресіння Ісуса Христа. Символи та орнаменти, якими прикрашали яйця, не змінилися, змінилося лише пояснення цього ритуалу.

Серед давніх та важливих символів Пасхального яйця є символ сонця, простим зображенням сонця є коло з промінням. На Пасхальних яйцях, що існують на Україні, зображено восьмиконечну зірку, що колись була символом сонця. Свастика в язичницькі часи була символом сонця. В давні часи, вважалося, що яйце було оберегом, який мав значну силу, оскільки він захищав власника від хвороб, невдач та злого ока. Символічна сила Пасхального яйця пояснювалася тим, що воно захищало людей та зберігало людський рід. За однією з легенд в далекій печері живе чудовисько, що є уособленням зла. Воно приковане до каміння дванадцятьма кайданами. Зі своєї печери посилає воно своїх послідовників по всьому світу та по поверненні питає: "Чи всі люди живуть у злагоді?", "Чи поважають діти своїх батьків?". Коли люди сваряться чудовисько радіє. Він запитує: "Вони досі роблять Пасхальні яйця?" І якщо отримує гарну відповідь, скаженіє, бо його злі сили переможені. Кажуть, що поки люди живуть у злагоді, роблять Пасхальні яйця та поважають своїх батьків, зле чудовисько залишатиметься прикутим до гори. Коли люди перестануть писати Пасхальні яйця, він звільниться та зло оселиться на землі.

Жінки, які прикрашали Пасхальні яйця, отримували натхнення зі світу природи, зображуючи фрукти, квітки, листя, дерева та цілі рослини. Такі орнаменти означали пробудження природи після зими, тому Пасхальні яйця з рослинним орнаментом були гарантією гарного врожаю. Найбільш поширеним орнаментом є рослина у вазі, змальована окремо, що символізує дерево життя. Вишневе дерево, яке є символом жіночої краси, приносило щастя та любов. На Пасхальних яйцях, прикрашених гуцулами, часто зображували гілку ялинки, яка є символом молодості та вічного життя. Виноград символізував добру волю, братерство, та довге і віддане кохання. Пасхальні яйця з орнаментом яблука або сливи, приносили знання та здоров'я. На Пасхальних яйцях зображували різні квітки, а саме рожи, тюльпани, соняхи, барвінок, гвоздики та конвалії. Вважалося, що вони допомагають природі квітнути[41].

Хоча мотиви із зображенням тварин не такі поширені, як рослинні, їх можна знайти на прикрашених Пасхальних яйцях, особливо на тих, які пишуться у Карпатських горах. Такі символи виконують не одну функцію: вони призначені для отримання їх власникам найкращих рис певних тварин, наприклад, здоров'ям та силою. Олені, барани, коні, риба та птахи зображувалися абстрактно, інколи жінки просто малювали частини тварин: вуха зайців, кігті ведмедів, роги баранів, гусячі шийки, зуби вовків, лапки курей та очі биків. Орнаменти коней були досить поширеними, оскільки вони означали силу та витримку. Подібно до коней, орнаменти оленів були теж добре поширені, бо вважалося, що вони приносять процвітання та довге життя. Птахи були вісниками весни, тому цей орнамент був досить розповсюджений на Пасхальних яйцях. Навіть комахи мали певне місце у традиції прикрашати яйця. Павуки означали впевненість, спокій та артистичний талант. Метелик є символом безтурботного дитинства.

Найбільш поширеними орнаментами є геометричні фігури. Пасхальні яйця найчастіше поділяють прямими лініями на прямокутники, квадрати, трикутники та інші форми. Поряд з цими зображеннями потім малюють інші

форми та орнаменти. Одним з цікавих геометричних малюнків є орнамент, що називається "сорок клинців", який символізує сорок днів посту, сорок святих, або сорок днів, протягом яких Ісус перебував у пустелі. Серед інших поширених орнаментів є сходи які символізують пошук щастя людиною, сито - символізує розділення добра та зла, корзина - материнство та знання, подвійна лінія яка зображує шлях, символізує вічність. Такий орнамент вічного життя є одним з найбільш поширених орнаментів для прикрашання Пасхальних яєць в Україні. Цей орнамент став відомим завдяки легенді. Здавна на пасхальних яйцях не має ані початку, ані кінця, тому, злий дух, що заходить до будинку, назавжди залишається в пастці.

Є багато язичницьких символів, що залишилися у новій християнській вірі. Крапки, що зображували зорі на яйцях, зозулі - символ весни, стали символами сліз Марії. Риба, що споконвічно була символом здоров'я, стала символізувати рибалку Ісуса; Хрест, що за давніх часів символізував чотири сторони світу, зараз означає землю, вітер та вогонь - Святу Трійцю.

Не лише орнаменти, а й кольори, відіграють певну роль на пасхальних яйцях та мають символічний зміст,. У кожному регіоні України використовують певну комбінацію кольорів; Хоча найдавніші пасхальні яйця писалися лише двома кольорами, наші пращури вірили, що чим більше кольорів використовувалися, тим сильніша магічна сила, таким чином вони могли принести власнику кращу долю. Треба звернути увагу на важливість розповсюдження українських народних звичаїв, обрядів та традицій у виховній роботі сучасної школи. Найбільш яскраво можна розкрити і показати значення та важливість традицій, звичаїв та обрядів в ході проведення шкільних свят, необхідність широкого впровадження в практику виховної роботи у школі заходів на основі народних традицій. Не треба забувати, що у наш складний час, психологічного перенапруження дитини, їй необхідно періодично напруження якимось чином знімати, а участь у святі з використанням народних традицій. Тобто, з'являється ще один аспект, який

беззаперечно свідчить на користь використання народних традицій та звичаїв у шкільній практиці.

Народні повір'я та ігри. В усній народній творчості – скарбниці знань, збережених у пам'яті народу, – є величезний розділ, який подає естетичні принципи українців, прислів'я, приказки, прикмети і повір'я.

Отже, повір'я і приказки – залишки первісних уявлень про світобудову і природу, спроби перших наївних пояснень явищ, які віддавна мали для людей важливе значення. На звичаї поганські, на своєрідний моральний комплекс язичника-слов'янина, який побутував у формі різних заборон, лягли пізніші нашарування християнської релігії з її заповідями та заборонами. Уламки міфологічного світогляду у фольклорі дають можливість дослідникам робити висновок про тісний зв'язок життя людини із природними явищами, а отже, про залежність від них. Ця залежність визначена роллю землеробства у житті слов'янських племен, і саме тому наші пращури крізь призму цієї залежності бачили навколишній світ. Любов до води, тотемізм та пов'язані з цими культурами звичаї лягли в основу шанобливого ставлення до землі, річок, криниць тощо. Так само збереглось у повір'ях і прикметах пояснення світобудови та розуміння деяких явищ природи з метою застосування їх для своїх господарських потреб.

Висновки. Завдяки засобам народознавства учні глибше відчують, що знання про свій народ – це пізнання себе, свого народу, його історії та культури, усвідомлюють нерозривну єдність з попередніми поколіннями українського народу, з їх духовним світом.

Кожен вчитель має широкі можливості створення власної системи виховної роботи з використанням народних традицій, звичаїв та обрядів, концепції викладання народознавства. Матеріал слід добирати відповідно до регіональних особливостей, адже обряди і традиції можуть бути різними навіть у сусідніх селах, не кажучи вже про області. Отже кожен народ має свої

звичаї, що виробилися протягом багатьох століть. Але звичай – не відокремлене явище в житті народу, – а втілені в рухи і дію світовідчуття, світосприймання та взаємини між окремими людьми. А ці взаємини і світовідчуття безпосередньо впливають на духовну культуру даного народу, що в свою чергу впливає на процес розвитку та становлення творчості.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Відповідно вимог Болонського процесу підготовку вчителів початкових класів за бакалаврською освітньо-кваліфікаційною програмою забезпечують вищі навчальні заклади II і III рівня акредитації, тобто педагогічні коледжі і інститути. Підготовку вчителів початкових класів за освітньо-кваліфікаційними програмами «спеціаліст» і «магістр» здійснюють вищі навчальні заклади IV рівня акредитації - педагогічні університети. Введення нових кваліфікаційних рівнів, кредитно-модульної технології в організації навчального процесу забезпечує поступове налаштування вітчизняної системи підготовки вчителів початкових класів на загальноєвропейські вимоги щодо якості освіти, не втрачаючи власних надбань і традицій.

Кожна нація та кожен народ, навіть кожна соціальна група має свої звичаї, що виробилися протягом багатьох століть.

Але звичаї - це не окреме явище в житті народу, це - втілені в рухи і дію світовідчуття, світосприймання та взаємини між людьми. А ці взаємини безпосередньо впливають на духовну культуру даного народу, що в свою чергу впливає на процес становлення народної творчості. Саме тому народна творчість нерозривно зв'язана зі звичаями та обрядами народу.

Звичаї народу - це ті прикмети по яких впізнається народ не тільки в сучасному часі, а і в його історичному минулому.

Основою українського народознавства є наука про народну творчість — фольклористика. Незважаючи на поважний вік, вона все ще знаходиться у

пошуку оптимального наукового трактування багатьох питань, пов'язаних зі становленням та еволюцією, його взаємин з історією, етнографією, літературою тощо. Фольклор був незмінним за всіх часів.

Інтерес є форма прояву пізнавальної потреби, яка забезпечує направленість особистості на усвідомлення цілей діяльності і тим самим, яка сприяє орієнтуванню, ознайомленню з новими фактами, більш повному та глибокому відображенню дійсності. Стійкість інтересу виражається в довгості його збереження та в його інтенсивності. Про стійкість інтересу свідчить пересилання труднощів у здійсненні діяльності, яка сама по собі інтерес не викликає, але виконання якої є умовою здійснення діяльності, що цікавить людину. Пізнавальний інтерес школяра слід розглядати як особистісну освіту, яка виражає інтелектуальний відгук на процес пізнання. Вона характеризується:

- пошуковою направленістю навчання;
- пізнавальною активністю, прагненням задовольнити його за допомогою джерел як в навчанні, так і поза навчальною діяльністю;
- емоційним підйомом.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ ПИСАНКАРСТВА НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ.

2.1. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей учнів при застосуванні народних традицій писанкарства на уроках технології.

Умова 1. *Врахування вікових і індивідуальних особливостей учнів.*

Кожна вікова група учнів (молодший, середній і старший шкільний вік) характеризується не лише виразними анатомо-фізіологічними відмінностями, а й специфічними особливостями розвитку основних пізнавальних процесів (відчуття, сприймання, увага, пам'ять, мислення, мова, уява), потреб, мотивів, вищої нервової діяльності, темпераменту, характеру тощо [23,с.38]. Для учнів 6 класів характерна наочно-образна форма мислення, методисти вважають цей період найсприятливішим для розвитку усного і писемного мовлення, для розвитку активності учнів, оскільки в дітей особливо загострюється чутливість до художнього слова, його смислових і художніх відтінків. Вони небадуже сприймають інформацію і здатні фіксувати увагу на багатьох таких деталях, які випадають з поля зору дорослих. У їх висловлюваннях переважає констатація фактів, вони ще в недостатній мірі вміють аналізувати. Вони ще дуже люблять казки, їм хочеться грати. У 6 класах особливу увагу слід приділяти розвитку відтворюючої уяви, широко практикувати прийоми усного малювання [23, с.62].

Але навіть школярі одного віку не можуть бути однаковими, тому до кожного з них слід ставитись індивідуально. Головна мета індивідуального підходу - це створення об'єктивних та суб'єктивних умов, котрі сприяли б повному і всебічному розвитку можливостей кожного учня.

Учню, рівень знань якого низький, ситуацію успіху можна створити авансуючи довіру, підкреслюючи найменші успіхи (словом, радістю, тоном), щоб учень, який звик до покарань за погану поведінку, погані знання, відчув

впевненість у власних силах змінитися на краще, відчув радість від власної корисності. Участь у колективних справах допоможе школяреві покращити своє становище серед однолітків. Закріпити успіхи у навчанні відстаючих школярів можна ускладнюючи їх пізнавальну діяльність, підвищуючи рівень вимог до них, добиваючись розвитку їх зацікавлень.

Умова 2. *Гуманізація взаємовідносин вчителя і учнів.*

Створення на уроці атмосфери взаємодовіри між вчителем і учнем, що сприяє активності, емоційній піднесеності, вимагає тактовності з боку вчителя, доброзичливості, поваги до гідності дитини, віри в її сили, міцного контакту з класом, зміни у взаєминах з учнями залежно від обставин. "Не підкреслюйте без особливих потреб, - радить психолог Л.В. Сорокіна, - своєї зверхності над учнями. Вони не забувають, що ви їх учителі, наставники, що ви старші, досвідченіші і маєте більше прав, аніж вони, але не люблять, коли їм часто нагадують про це. Чим більше вчителі підкреслюють свою зверхність, тим менше учні сприймають її. Я не заперечую необхідності розумної дистанції у ваших взаєминах з учнями, але нехай вона не стає стіною між вами і ними" [15, с.15].

Ставлення учнів до вчителя і вчителя до учнів взаємопов'язані та взаємозумовлені. Ефективність спілкування залежить від манери, стилю, контактуванню партнерів. Будь-яке спілкування, що ґрунтується на взаємодії суб'єктів, вимагає поваги до чужої життєдіяльності, взаємоузгодженості.

Тільки за таких умов відбувається духовний контакт, взаємодовіра, відкритість, особиста зацікавленість.

Перебудова педагогічного процесу на принципах співпраці та співтворчості дозволить успішно вирішити навчальні завдання. Без співпраці немає необхідного середовища для пробудження творчої природи навчання. Успіх цього процесу залежить від розширення зон педагогічної взаємодії. Тільки спільний пошук учителем та учнями моральних ідеалів, кращих зразків

духовної культури, вироблення на цій основі особистісних цінностей звільняє педагогічний процес від формалізму, авторитарності, педагогічних рамок і створює умови для всебічного розвитку.

Співпраця учнів та педагога можлива лише у випадку, якщо вона є основою особистісного підходу гуманістичної педагогіки.

"Гуманістична позиція педагога повинна полягати у тому, щоб прийняти учня таким, яким він є, з таким життям, яким він вже живе, спілкуватись з ним, цікавитись його життям, стати його співучасником" [15, с.16].

Учитель повинен в процесі організації педагогічного процесу зробити учня своїм союзником, допомогти йому полюбити знання, прищепити прагнення до самостійної діяльності.

Ефективність взаємодії вчителя і учнів в педагогічному процесі різко знижується, якщо на уроці спрацьовує установка на виявлення авторитарності. Щоб не припускатись педагогічних помилок, вчителю важливо використовувати самоконтроль своїх дій.

Умова 3. Умова забезпечення успіху в навчанні - ця умова передбачає допомогу вчителя відстаючому учневі, розвиток у нього інтересу до знань, прагнення закріпити успіх. Цей метод роботи підходить учням, які мають проблеми з навчанням. Учитель надає учневі допомогу доти, доки він наздожене однокласників і отримає хорошу оцінку, яка підніме настрій, пробудить усвідомлення власних можливостей і на цій основі прагнення закріпити успіх. Уважно спостерігаючи за навчальною діяльністю кожного учня, вчитель може своєчасно надати допомогу тому, кому вона потрібна. Так перешкоджають появі прогалин у знаннях деяких учнів і одночасно усувають причини небажання й незадоволення вчитися. Забезпечити успіх у навчанні ефективніше, коли учні зміцнюють віру у власні сили та пробуджуються почуття власної гідності.

Умова наступна це врахування психологічних особливостей старшокласників. Необхідно сказати про вплив темпераменту на успішність учня, та зазначити, що темперамент є "основною рисою" індивідуальних особливостей людини. Для того, щоб здійснювати індивідуальний, психологічно обґрунтований підхід до дітей необхідно мати уявлення про особливості їх темпераменту. Так сангвінік швидко сходиться з людьми, життєрадісний, легко переключається з одного виду діяльності на інший, не любить одноманітної роботи. Він легко контролює свої емоції, активно вступає в контакти з людьми. Його мова чітка, швидка і супроводжується виразною мімікою та жестами. Але цей тип темпераменту двоякий. Якщо види роботи швидко змінюються, постійно підтримується інтерес і новизна вражень, сангвінік проявляє себе як людина дієва, активна та енергійна, якщо ж види роботи одноманітні, і вони не підтримують стану активності, збудження, сангвінік втрачає інтерес, у нього з'являється байдужість та в'ялість.

Людина флегматичного темпераменту спокійна, врівноважена. В своїй діяльності проявляє натиск, продуманість. Він, як правило, доводить почате до кінця. Всі психічні процеси у флегматика протікають уповільнено. Почуття флегматика зовні виражені слабо, звичайно вони невиразні. Причина цього - слабка рухливість нервових процесів і врівноваженість. В відношеннях з людьми флегматик завжди спокійний, в міру товариський. Флегматика не легко вивести з себе, задіти емоційно. Але у флегматика слід розвивати потрібні йому якості - більшу рухливість, активність, не допускати, щоб він проявляв байдужість до діяльності. Навіть якщо учень не виявляє бажання відповідати, вчителю необхідно, знаючи його тип темпераменту, ніби "заставляти" учня брати участь у діяльності. Якщо в учня виникне інтерес, він буде більш активним, та рухливим.

Люди холеричного характеру швидкі, занадто рухливі, неврівноважені, всі психічні процеси протікають в них швидко, інтенсивно. Перевага

збудження над гальмуванням яскраво проявляється в нестриманості, запальності холерика. Звідси й виразна міміка, швидка мова, різні жести, нестримані рухи. Почуття людини холеричного темпераменту сильні, звичайно яскраво проявляються; настрої іноді швидко змінюються. Неврівноваженість, притаманна холерику яскраво проявляється в його діяльності: він з пристрасстю береться за діло, долає труднощі. Але у людини з холеричним темпераментом запас нервової енергії може швидко виснажитися в процесі роботи і потім може наступити різкий спад діяльності. В спілкуванні з людьми холерик допускає різкість, емоційну нестриманість, що часто не дає йому можливості об'єктивно оцінювати вчинки людей, на цій основі він створює конфліктні ситуації в колективі. Надмірна прямолінійність, різкість, нетерпимість іноді роблять неприємним перебування такої людини в колективі.

У меланхоліків повільно протікають психічні процеси. Довгі та сильні напруження викликають у людей цього темпераменту уповільнену діяльність. Меланхоліки дуже вразливі, важко переносять образи, хоча зовнішньо всі ці переживання виражені слабо. В роботі вони пасивні, часто мало зацікавлені. Вони схильні до замкнутості. Але в спокійній, звичній обстановці люди з таким темпераментом почувають себе спокійно і працюють дуже продуктивно.

Знаючи типи темпераменту педагогу необхідно мати підхід до учнів, та здійснювати навчальний процес індивідуально до кожного учня, враховуючи їх темперамент та забезпечити найвищу продуктивність праці[23,89].

Крім психологічних особливостей слід розглянути природні індивідуальні особливості учнів. На наш погляд, ніякі умови не виправдують себе, якщо вчитель не буде володіти такими особистими якостями як: любов до дітей, віра в їхній можливості і здатності, педагогічна справедливість, вимогливість, і інше, визначальне покликання. Педагог повинний «почувати» дитини, уміти радуватися та співчувати разом з ним, використовувати

емоційні почуття для створення сприятливого клімату в навчальній і поза навчальною діяльністю. Завдання вчителя полягає в тому, щоб навчитися бути диригентом, організатором праці пізнання і становлення особистості вихованців, показувати емоційний приклад, надихати учнів своїми інтересами і захопленістю загальною справою[15,10].

Ми вважаємо, що лише спільне використання перерахованих умов приведе до підвищення розвитку творчих здібностей учнів до уроків трудового навчання.

2.2. Стан використання техніки писанкарства в сучасній школі.

Мета констатувального експерименту - аналіз стану педагогічної діяльності з проблеми використання народних традицій писанкарства, визначити рівні пізнавального інтересу учнів в процесі вивчення народних традицій, обрядів та звичаїв українського народу.

Програма дослідно-експериментальної роботи складалась з експериментів: констатувального і формувального. Всього в дослідженні було задіяно 36 учнів Криворізької гімназії №51 Криворізької міської ради. В якості контрольного класу виступав 6-А (36 учнів), в якості експериментального – 6-Б (32 учня).

У ході проведення експериментальної роботи нами використовувалися такі методи дослідження: анкетування, спостереження, тестування метод аналізу отриманих результатів.

У своєму дослідженні ми проаналізували досвід роботи вчителів Криворізької гімназії №51 Криворізької міської ради, таких як Шульга О.С., Шелехвост Л.С.

Серед шестикласників нами було проведено анкетування. Анкета включала такі питання:

1. Що таке традиція?

2. Що таке обряд?
3. Що таке звичай?
4. Які традиції притаманні твоїй родині?
5. Які звичаї притаманні Різдвяним святкам?
6. Які пісні виконуються на Різдвяні свята?
7. Які народні повір'я ти знаєш?
8. Що ти можеш розповісти про свято Пасхи?
9. Як люди вітають один одного на Пасху?

Учні 46% знайомі з поняттям «народні традиції», знають 35%, що треба враховувати народні традиції при святкуванні свят Пасха, Різдво, але разом з тим не знають конкретних звичаїв і чому це свято так святкується 19 %. У ході констатуючого експерименту було виділено три рівні пізнавального інтересу учнів: низький, середній, високий.

I- рівень – високий: Учні активно приймають участь у пізнавальній діяльності, здатні розповісти про традиції та звичаї свого народу. А також знають багато ігор , народних українських пісень та прикмет. Найважливіше те, що все це застосовується на практиці і не тільки дітьми, а й в колі сім'ї, завжди уважні на уроці.

II- рівень – середній: Учні проявляють інтерес до пізнання народних традицій, звичаїв, обрядів свого народу. Цей рівень властивий для тих учнів, які мають певні знання, але застосувати їх на практиці не можуть. Учні на уроці музики не завжди активні і уважні.

III- рівень – низький: В учнів спостерігається байдужість до пізнання традицій та звичаїв свого народу. Характеризуються підлітки цього рівня відсутністю теоретичних знань своєї культури, а також відсутністю знань про народні ігри та пісні. Вони пасивні та неуважні на уроці трудового навчання.

Таблиця 2.1.1

Визначення рівнів сформованості пізнавального інтересу 6-А клас (%)

Рівні	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
Середній показник	71,3	21,9	6,8

З результатів таблиці ми бачимо, що переважає низький рівень. Висновок – діти погано знають народні традиції і не знають їх виникнення та як їх застосовувати на практиці. Дітям не подобаються уроки. Причини цього – вчитель не цікаво пояснює матеріал, погані підручники, мало часу відводиться на вивчення теми народні традиції у житті людини та їх вплив на розвиток духовності особистості.

У своєму дослідженні, ми провели тестування на визначення знань учнів з теорії володіння народними традиціями. Наведемо зразок тесту.

Тест.

- Кожна нація має свої звичаї та народні традиції, що виробилися протягом...?
 - багатьох століть
 - одного століття
 - кілька років
- Елемент соціальної і культурної спадщини, який передається наступним поколінням і зберігається протягом тривалого часу в суспільстві – це...?
 - обряд

б) звичай

в) традиція

3. « Той, хто забуває звичаї своїх батьків, карається людьми і Богом. Він блукає по світу, як блудний син, і ніде не може знайти собі пристановища, бо він загублений для свого народу». Це що?

а) прикмета

б) повір'я

в) звичай

4. Народна гра у жмурки – «киці-баба» - це...?

а) весняна гра

б) Уривок із ритуалу

в) дитяча гра

5. Різдвяний день вважається народженням...?

а) Ісуса Христа

б) Петра I

в) Святого Миколая

6. Напередодні якого свята жінки випікали обрядове печиво – «жайворонків», та давали дітям, щоб ті закликали весну?

а) на Масницю

б) на Благовіщення

в) на Стрітіння

7. Купальське дерево уособлює що...?

а) Дерево смерті

б) Дерево життя

в) Дерево нещастя

8. Як люди вітаються між собою на Паску?

а) Добрий день

б) зовсім не вітаються

в) Христос воскрес.

Констатувальний експеримент показав, що найбільший процент негативних відповідей - 69,5% - 71,3% ,отримано середні оцінки - 21,9% - 22,7%. І лише 6,8% - 7,8% отримали високі оцінки. Причинами переважання учнів по низькому рівню і відсутність необхідної системи навчання, яка б дозволяла здійснити перехід від низького рівня знання до високого. Знання оцінювались за дванадцятибальною системою, визначався середній бал за тест, враховуючи оцінки за кожне завдання. Результати занесені в таблицю 2.2

Таблиця 2.2

Рівень якості знань учнів

Клас	Бали				Кількість учнів
6-А	"10"- "12"	"7"- "9"	"4"- "6"	"1"- "3"	36
	5	13	15	3	

На основі результатів таблиці 2.1.2 ми можемо рівень якості знань поділити на дві підгрупи (таблиці 2.1.3.):

- за балами "10"- "12" і "7"- "9";
- за балами "4"- "6" і "2"- "3".

Таблиця 2.3.

Рівень якості знань (в %)

6-А	За оцінками	Відношення в %	
	"10"- "12" і "7"- "9"	= "10"- "12" і "7"- "9" / кількість учнів * 100% = ((5+13) / 36)*100%	=50%
	"4"- "6" і "1"- "3"	= "4"- "6" і "1"- "3" / кількість учнів * 100% = ((15+3) / 36) * 100%	=50%

З поданих результатів можна зробити висновок, що більшість учнів має низький рівень якості знань (якщо за балами "10"- "12" і "7"- "9" розуміти високий і середній рівні, а за балами "4"- "6" і "1"- "3" – низький рівень знань).

З метою виявлення відношення вчителів до використання ігрових ситуацій на уроці ми провели анкетування, яке включало такі питання:

- 1) Чи вважаєте ви за необхідне впроваджувати ігрові ситуації з використанням народних традицій для формування пізнавального інтересу?
- 2) Чи застосовуєте ви ігрові ситуації на уроках початкової школі? Які саме?
- 3) Чи дотримуєтесь ви думки, що використання ігрових ситуацій з використанням народних традицій, може поліпшити пізнавальні здібності учнів з предмету?

Результати дослідження показали, що більшість вчителів вважають впровадження ігрових ситуацій з використанням народних традицій на уроках трудового навчання необхідною умовою, але на практиці застосовують не

дуже часто. Провівши анкетування та бесіду з вчителям ми можемо зробити висновок: практичне застосування ігрових ситуацій в шкільній практиці на уроках трудового навчання має недостатній рівень.

2.3. Методика застосування народних традицій писанкарства.

Композиція – це процес створення художнього твору, складання його частин у єдине ціле.

Характер композиції залежить від ідейного задуму художника. Творчу уяву майстра живить постійне спостереження навколишнього середовища, збуджує відтворити його засобами мистецтва.

Ще з доісторичних часів людині властива потреба в кольорах. Ще в кам'яному віці малювали вохрою на стінах печер. В Єгипті археологи виявили особливий спосіб конструкції, де приміщення були побудовані так, що сонячні промені заломлювались і освітлювали кімнату одним із кольорів спектру. Такі кімнати використовувались для богослужіння та лікування. Цілитель визначав, який колір потрібен хворому, його мили в кімнаті цього кольору, і здоров'я поліпшувалось. Авіценна (980-1037 рр.), зіставляючи кольори з конституцією людини, рекомендував пацієнтам кольорові ліки, виготовлені з висушених рослин, та кольорові ванни. За допомогою кольорів ми можемо впливати на виховання людини.

У хлопчиків, як і у дівчаток, помітна велика прихильність до червоного і жовтого, тобто на передній план у них виступає активне подолання життєвих перешкод, інтерес по об'єктивного світу. Поряд з цим, діти, а особливо дівчатка, люблять фіолетовий, що свідчить про їхню лабільність, готовність іти на контакт з навколишніми. Спостереження має особливе педагогічне значення, травмовані діти часто вибирають, як улюблений, коричневий колір (прагнення до зміцнення, утвердження свого становища), тоді як новачки в

класі, а також замкнуті, тихі діти надають перевагу сірому кольору (відсутність співпереживань).

З настанням статевої зрілості значно знижується відношення до кольору. У дітей, котрі активно відхиляли червоний колір, часто відмічалась конфліктна ситуація з авторитетом (часто з батьком чи матір'ю у сім'ї, з учителями). Схильні до повноти діти, перевагу надають пасивним кольорам: синьому, темно-синьому, зеленому. Вони відхиляють активні: червоний, жовтий. Вибір синього кольору характеризує їх, як людей, які потребують спокою і бажання приємних зв'язків.

2.4. Результати дослідної роботи.

Експериментальна робота з формування пізнавального інтересу проходила на базі КГ №51 КМР в ньому приймали участь два класи: контрольний 7-А клас (36 учнів) та експериментальний 7-Б клас (32 учня).

На уроках ми знайомили учнів з народними традиціями, обрядами, звичаями свого народу; народними піснями та іграми. Давали матеріал, що вивчається поглиблено, з елементами порівняння та пояснення.

У додаткових бесідах виявлено, що учні експериментальних класів показують лише зовнішню активність без глибокого внутрішнього змісту.

Постійне оперування народними звичаями, традиціями, мистецтвом та повір'ями на уроках збагачувало мистецький досвід учнів. Одним із шляхів успішного формування пізнавального інтересу підлітків є активізація процесу навчання не тільки на уроці, але і в позакласній діяльності. Тільки в нерозривній єдності різноманітних форм класно-урочної системи навчання і позакласної роботи можливе досягнення цієї мети.

Результати формувального експерименту дозволяють говорити про складність, суперечливість і тривалість процесу формування пізнавального інтересу учнів до народного мистецтва, звичаїв та обрядів, оскільки він

відображає загальні закономірності виховання, має специфіку в кожному класі і в кожному окремому випадку визначається сукупністю педагогічних умов.

Після проведення нами дослідної роботи робився зріз, який має відображення у таблиці 2.3.5

Таблиця 2.3.5

Рівні формування пізнавального інтересу учнів (%)

	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
6-А	55,7	35,3	9,2
6-Б	36,4	48,1	15,1

З таблиці 2.3.1 видно, низький, репродуктивний рівень в експериментальному класі знизився на 33,1%, а у контрольному на 15,6% . По середній, продуктивний рівень у експериментальному класі зріс на 25,4%, а у контрольному на 13,4.

Високий, творчий рівень у експериментальному класі зріс на 9,3%, а у контрольному 2,4%.

Про підвищення інтересу до уроків свідчать результати підсумкового зрізу, у ході якого учням, що вчать у 6-х класах, та приймали участь у формувальному експерименті, було запропоновано повторно відповісти на запитання: чи є в них бажання вивчати народне мистецтво і наскільки стійкий їхній інтерес до предмета.

Отримані дані відбиті в таблиці 2.3.6

Таблиця 2.3.6

**Динаміка росту пізнавального інтересу до уроків трудового
навчання**

Показники пізнавального інтересу	Кількість відповідей (%)	
	до експерименту	після експерименту
1. Позитивне відношення і бажання вивчати народні традиції на уроках технології	26	73
2. Слабко виражене відношення вивчати Народні традиції	40	19
3. Відсутність інтересу і бажання вивчати народні традиції	34	8

З таблиці видно динаміку росту пізнавального інтересу до вивчення народних промислів. Це свідчить про результативність дослідно-експериментальної роботи. Дані, що ми зібрали свідчать про те, що введення в навчальний процес народних промислів позитивно позначилося на рості інтересу і позитивного відношення до народної творчості.

Повторне тестування, щодо формування пізнавального інтересу засобами народних традицій, учнів середніх класів на уроках технології проводилося на основі критеріїв, викладених констатувальному експерименті. Метою анкетування була покладена перевірка розробленої нами методики щодо пізнавального інтересу на основі вивчення народних традицій з урахуванням педагогічних умов, принципів та методів навчання. Аналіз результатів має відображення у таблиці 2.3.7.

Таблиця 2.3.7

Порівняльний аналіз результатів формування пізнавального інтересу учнів до народного мистецтва на уроках Трудового навчання (%)

Рівні	Констатуючий експеримент		Формуючий експеримент	
	Контроль ний 6-А	Експерименталь ний 6-Б	Контроль ний 6-А	Експерименталь ний 6-Б
низький	71,3	69,5	55,7	36,4
середній	21,9	22,7	35,3	48,1
високий	6,8	7,8	9,2	15,1

Рівні встановлювалися за результатами анкетування, виконання учнями спеціальних творчих завдань на уроках Трудового навчання.

Процес формування пізнавального інтересу учнів засобами народного мистецтва у ході формувального експерименту своєрідно протікав: залежав від особливостей особистості кожного учня і в той же час відображав риси, характерні групі школярів до якої належав учень.

У представників третьої групи – (низький рівень) – на початку експерименту спостерігалася байдужість до пізнання народного мистецтва і відсутність теоретичних знань з питань народних традицій. У ході експерименту, ми намагалися зацікавити учнів, залучити їх до пізнання народних традицій, звичаїв свого народу. Для підвищення активної діяльності учнів ми поставили за мету зробити урок цікавим, збагатити враження учнів, йдучи шляхом задоволення їх потреб у виконанні спеціальних завдань, поступово ускладнюючи їх і даючи учням відчувати успіх у їх освоєнні.

Учні другої групи – (середній рівень) – активно приймали участь у пізнанні народних традицій та звичаїв. Увага учнів була не постійна, вона цілком залежала від їх настрою, тимчасових захоплень. При цьому, ми постійно спрямовували увагу підлітків на народні традиції, мистецтво, звичаї та повір'я. Нам потрібно було змінити їх ставлення до рівня своїх знань, поглибити музичні враження від народного мистецтва. Учням пропонувалося написати традиційну воскову писанку та звернути увагу на захоплююче виконання.

Учні першої групи – (високий рівень) – активно приймали участь у пізнанні народних традицій свого народу, їх звичаїв. Могли багато розповісти про мистецтво свого народу та звичаї своєї сім'ї. Це означає, що діти не тільки цікавляться народними традиціями та звичаями своїх пращурів, але й продовжують ці традиції.

Отже у результаті формувального експерименту під час реалізації таких педагогічних умов як: забезпечення емоційної сфери на уроках трудового навчання, створення особливої атмосфери на уроці, формування знань, потреб, особистісно-орієнтований підхід в навчанні – були зафіксовані позитивні зміни у рівнях формування пізнавального інтересу учнів засобами народних традицій на уроках.

2.5. Використання програмних засобів навчання технології писанкарства для підвищення якості освіти та розвитку творчих здібностей учнів

Національна доктрина розвитку освіти України в XXI ст. визначає головною метою освіти «створення умов для розвитку й самореалізації кожної особистості, як громадянина України, формування покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства» [13]. Саме тому в системі освіти пріоритетним напрямком є розвиток, який тісно пов'язаний із розвитком творчих здібностей, формуванням творчого потенціалу. Вирішення даної проблеми в процесі

трудового навчання пов'язане з використанням різних засобів і методів, і застосування ІКТ.

Однією з ознак творчої людини вважають здібності, які розглядаються як індивідуальні надбання людини, які відповідають вимогам творчої діяльності, це синтез властивостей людини, її характеру, яким характеризують ступінь відповідності особливостям певного виду діяльності та рівень результативності цієї діяльності [5].

Творчі здібності пов'язані із створенням нового, оригінального виробу, з пошуком нових форм та методів отримання інформації та відтворення їх на практиці.

Ефективно завдання можуть бути вирішені шляхом використання в навчанні новітніх педагогічних технологій у сукупності з інформаційними засобами, які забезпечують розвиток особистості, її творчого потенціалу.

Використання ІКТ в освіті – це впровадження в педагогічну практику психолого-педагогічних розробок, що дозволяють створення можливості вільного доступу учнів до необмеженого обсягу інформації та її обробки, посилення інтелектуальних можливостей [8].

Інформаційні технології забезпечують інтерактивність навчання, що сприяє індивідуальним особливостям учня під час формування творчих навичків. Інтерактивне навчання сприяє формуванню взаємодії та співробітництва. Інтерактивне навчання зумовлює моделювання різних ситуацій, використання ігор, вирішення проблем на основі аналізу відповідної ситуації, тобто учень приймає обґрунтовані рішення з елементами творчості.

Комп'ютер дозволяє більш широко використовувати міжпредметні зв'язки. Праця в навчальних майстернях стає більш зрозумілою, творчою. Ефективність доцільного використання інформаційних технологій зумовлюється тим, що скорочується час вивчення теоретичного матеріалу. Вивільняється час для творчості. У разі появи труднощів учень, за допомогою комп'ютера, самостійно швидко знаходить необхідну інформацію і повторює її. Використання ІКТ у процесі трудового навчання, створює можливість до

більшого ознайомлення школярів із технікою та її використанням у сучасності. Це сприяє розширенню кругозору, розвитку обізнаності в різних сферах життя. Творча людина не обмежується одним видом діяльності, вона компетентна в широкому колі питань. Використання інформаційних технологій пов'язане з вирішенням дидактичних питань, спрямованих на засвоєння змісту навчального матеріалу, організацію творчої діяльності учнів, використання наочності, виховання учнів. У сукупності навчання й виховання беззаперечно, добре впливає на формування творчих здібностей учнів.

Використання програмних засобів, як електронні підручники й навчальні посібники, мультимедійні енциклопедії, відкриває учням доступ до нової інформації, яка в паперовому вигляді практично не реалізується.

При вивченні такого матеріалу школяр не є сторонньою особою, а стає активним учасником подій, висловлює свою думку. Він вчиться за допомогою комп'ютера вести пошук шляхів розв'язання проблеми, користуватись електронним довідником, виділяти необхідну інформацію, її друкувати тощо.

Використовуючи комп'ютер, мультимедійні засоби, можна демонструвати прийоми виконання технологічних операцій, їх послідовність, спостерігати за процесом створення об'єкту, побудувати креслення і т.д. За допомогою комп'ютерної техніки з'являється можливість впливати на розвиток уважності, спостережливості, зосередженості, які є важливими для творчої особистості.

Можливості комп'ютерних технологій полягають у розвитку технічного мислення. Технічне мислення у школярів неможливо розвинути, якщо учнів навчати тільки теоретично. Потрібно виконувати дослідження, проводити експерименти, лабораторні роботи, приймати участь у технічній творчості. Дослідження показують, ефективність практичної діяльності значно зростає під час використання комп'ютерної техніки тому, що вона активізує розумову діяльність учнів, яка активізує їх практичну активність.

У технічному мисленні поняття, образи й практичні дії займають однакове місце й знаходяться в складній взаємодії між собою. Гарно розвинуте

технічне мислення дає можливості людині швидко й легко перетворювати усне технічне завдання в схеми і образи, а образи і схеми – у практичні дії.

Використання комп'ютерної техніки у набутті творчих здібностей учнів було б вище, якщо би навчальний процес забезпечували спеціально підготовленими програмними засобами. Наразі використовуються програми, які розроблені для використання в інших галузях виробництва і адаптуються для використання у навчальному процесі, а саме CorelDRAW, PhotoShop, або стандартні програми Paint та текстовий редактор Excel, Word. Аналізуючи різні класифікації програмних засобів [2; 5], ми прийшли до висновку, що, класифікацію програмних засобів для трудового навчання бажано здійснювати в системі педагогічного ланцюжка «теорія – практика – контроль»:

Для того, щоб в навчальному процесі програмні засоби були ефективними важливо, щоб вони несли необхідну інформацію, відповідали віковим особливостям учнів, були послідовними, і відповідали санітарно-гігієнічним умовам.

Висновки до розділу 2.

У процесі дослідно-експериментальної роботи були виявлені причини низького рівня пізнавального інтересу учнів до народних традицій та звичаїв, а саме: – орієнтація на “середнього” учня, без урахування індивідуальних та вікових особливостей учнів.

– низький рівень оперування знаннями, вміннями, навичками з народного мистецтва.

– відсутність інтересів учнів до звичаїв свого народу.

Завдяки розробленій нами експериментальної програми та дотримання визначених нами педагогічних умов, в кінці експерименту в експериментальній групі (6-Б) у рівнях формування пізнавального інтересу до народних традицій та звичаїв відбулися значні зміни.

Процес формування пізнавального інтересу до народного мистецтва в учнів став переважно на середньому рівні. У третій групі – (низький рівень) – кількість учнів зменшилася з 69,5% до 36,4%; у другій групі – (середній рівень) – збільшилася з 22,7% до 48,1%; у першій групі – (високий рівень) – збільшилася з 7,8% до 15,1%.

У всіх трьох групах на рівнях формування пізнавального інтересу, в кінці дослідно-експериментальної роботи, ми бачимо зростання, на відміну від контрольного класу, де зміни були не значними.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УЧНІВ ТЕХНОЛОГІЇ ПИСАНКАРСТВА

3.1. Аналіз програми варіативного модулю «Технологія писанкарства» для 5–6 класів

Навчальний процес в загальноосвітніх закладах здійснюється відповідно до таких нормативних документів:

- Закон України «Про загальну середню освіту»;
- Державний стандарт базової і повної середньої освіти (освітня галузь Технологія»);
- Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Трудове навчання. 5–9 класи (за новим стандартом).

Реформування української системи освіти відбувається у відповідності до світових тенденцій, які мають пріоритет творчого розвитку, компетентностей особистості, критичного мислення. Вчитель допомагає і підтримує учня у процесі засвоєння і застосування нових знань на практиці з урахуванням його здібностей та природних нахилів.

Відповідно до цього процесу, змінюються традиційні підходи до змісту освіти. Сучасний розвиток суспільства та виробництва потребує застосовувати знання та вміння на практиці – через розв’язання творчих завдань, формування відповідного досвіду.

Така модель навчання забезпечується змістом програми трудового навчання учнів у 5–9 класах, головною метою якої є формування технологічно грамотної особистості в умовах сучасного високотехнологічного та інформаційного суспільства.

Реалізація змісту навчальної програми забезпечує розв’язання таких завдань:

- формування та закріплення на практиці знань про технологічну діяльність;
- в процесі вивчення проектної технології формування в учнів практичних навичок творчої діяльності, творчого та критичного мислення;

- ознайомлення учнів із роллю інформаційно-комунікаційних технологій в сучасному виробництві;
- формування навичок поводження з різноманітними засобами праці;
- обґрунтованого вибору професії з урахуванням власних здібностей, інтересів та уподобань, створення умов для професійного самовизначення;
- формування в учнів культури праці, відповідальності за результати власної діяльності, комплексу особистих якостей, навичок ведення домашнього господарства, культури побуту, потрібних людині в сучасному виробництві і культурі розвитку суспільства;
- виховання активної життєвої позиції, готовності до безперервної професійної освіти, конкурентної боротьби на ринку праці, потреби включатися в систему нових економічних відносин, в підприємницьку діяльність.

Програма спрямована на реалізацію принципу варіативності, який визначає планування навчального матеріалу до віково-статевих особливостей учнів, їхніх інтересів, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу.

Основною метою трудового навчання є формування технологічно освіченої особистості, підготовленої до дорослого життя і активної діяльності в умовах сучасного інформаційного, високотехнологічного, суспільства.

Зміст навчального предмета має чітку прикладну спрямованість і реалізується шляхом застосування практичних форм і методів організації занять.

Завданнями трудового навчання є:

- 1) цілісне уявлення про матеріальне виробництво, проектування, роль техніки і технологій у розвитку суспільства;
- 2) накопичування учнями досвіду впровадження технологічної діяльності, партнерської взаємодії і ціннісних ставлень до традицій;
- 3) формування технологічних умінь і навичок учнів;
- 4) ознайомлення учнів із традиційними та сучасними технологіями обробки матеріалів, декоративно-ужитковим мистецтвом;

- 5) здатність удосконалювати надбання народних традицій з використанням засобів декоративно-ужиткового мистецтва;
- 6) усвідомлення учнями ролі технологій, як практичного втілення наукових знань;
- 7) залучення учнів до здобутків української культури через вивчення традиційних народних ремесел та різних видів декоративно-ужиткового мистецтва;
- 8) створення умов для професійного самовизначення та самореалізації;
- 9) оволодіння вміннями оцінювати власні результати предметно-перетворюваль-
ної діяльності та рівня сформованості ключових і предметних компетентностей.

Навчальна програма з трудового навчання для 5–9 класів розроблена відповідно до вимог Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1392 від 23 листопада 2011 р. та Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня затверджених наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 03.04.2012 № 409, відповідно до яких на вивчення трудового навчання в усіх загальноосвітніх навчальних закладах відводиться у 5–6 класах 2 год на тиждень, у 7 – 9 класах 1 год на тиждень.

Навчальна програма забезпечує:

- єдність, безперервність і наступність між початковою та старшою школою;
- прикладну спрямованість та розвивальний характер навчального процесу;
- формування технічно та технологічно грамотної особистості.

Основою трудового навчання у 5–9 класах є практична діяльність учнів. На кожному уроці присутня практична робота. Її зміст визначається вчителем залежно від теми уроку та виду робіт.

Засвоєння теоретичного матеріалу слід проводити під час виконання практичних робіт, не витрачаючи на це окремого часу.

Під час роботи у навчальній майстерні треба звертати увагу на дотримання учнями правил виробничої санітарії й особистої гігієни, безпечної роботи, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму.

Зміст модуля «Технологія писанкарства» передбачає ознайомлення учнів з видом декоративно-ужиткового мистецтва – писанкарством. Учні ознайомляться зі своєрідністю народної культури, глибиною народних традицій, намагатимуться оволодіти традиційними художніми і технологічними прийомами.

Мистецтво писанкового розпису формує навички і уміння у виготовленні писанок, загальну культуру, дотримання стародавніх звичаїв.

Виготовлення виробів у техніці писанкарства відповідно до змісту та структури програми, здійснюється через проектно-технологічну діяльність учнів.

Зміст модуля передбачає оволодіння учнями 7 (6) класів технологією виготовлення писанки.

У першому розділі «Основи технології виготовлення писанки» учні ознайомлюються з різними видами писанок (крашанки, дряпанки, мальованки, писанки), знаками-символами, їх змістовим значенням, кольоровою гамою, опановують технологію виготовлення писанки.

У другому розділі «Проектування, виготовлення писанки-мальованки» передбачено виконання проекту.

Програмою модуля у третьому розділі передбачено презентацію спроектованих і виготовлених виробів. Спроектвана і виготовлена писанка може бути гарним оберегом до будь-якого свята.

Під час виконання робіт необхідно приділяти особливу увагу правилам організації робочого місця, безпечної праці, та санітарно-гігієнічним вимогам.

Таблиця 3.1

Тематичний план

№ з/п	Назва розділів	Кількість годин
1	<i>Розділ 1.</i> Основи технології виготовлення писанки	6
2	<i>Розділ 2.</i> Проектування та виготовлення писанки	12
3	<i>Розділ 3.</i> Презентація виготовлених виробів	2
Усього:		20

Таблиця 3.2

Програма модулю «Технологія писанкарства»

№ з/п	К-сть год.	Назва розділів, їх зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учня
1	6	<i>Розділ 1. Основи технології виготовлення писанки</i>	
		Писанка як символ пробудження природи, зародження нового життя. Обрядове значення писанок. Види писанок та особливості їх виконання: крашанка (поверхня яйця фарбована в 1–2–3 кольори); дряпанка (на фарбованій поверхні яйця шилом видряпують узор); мальованка (поверхня яйця розмальована пензликом); писанка (поверхня яйця розписана воском за допомогою писачка з поодальшим розфарбуванням). Знаки-символи в писанкарстві, їх значення.	<i>Учень:</i> <i>розрізняє</i> види писанок; <i>характеризує</i> особливості різних видів писанок; <i>називає</i> основні знаки-символи; <i>розробляє</i> нескладний малюнок для писанки з використанням знаків-символів; <i>виконує</i> ескіз мальованки на картоні; <i>добирає</i> матеріали, інструменти та пристосування для виготовлення писанки-мальованки; <i>готує</i> яйце до роботи, розчини фарб із клеєм ПВА; <i>виконує</i>

		<p>Символіка кольорів.</p> <p>Матеріали для виготовлення писанки, їх властивості.</p> <p>Особливості підготовки яйця до роботи. Інструменти та пристосування для виготовлення писанки.</p> <p>Технологія виготовлення писанки-мальованки.</p> <p>Послідовність виготовлення писанки. Виготовлення писанки. Остаточна обробка виробу. Догляд за писанками.</p> <p>Контроль якості робіт.</p>	<p>тренувальні вправи з нанесення на поверхню яйця схеми-сітки; <i>складає</i> план нанесення знаків-символів на поверхню яйця; <i>добирає</i> кольорову гаму відповідно до обраних символів; <i>виготовляє</i> писанку; <i>виконує</i> остаточну обробку поверхні яйця; <i>контролює</i> якість роботи; <i>організовує</i> робоче місце; <i>дотримується</i> правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>
№ з/п	К-сть год.	Назва розділів, їх зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учня
2	12	Розділ 2. Проектування та виготовлення писанки-мальованки	
		<p>Вибір та обґрунтування теми проекту.</p> <p>Вимоги до проєктованої писанки.</p> <p>Планування роботи з виконання проєкту.</p> <p>Пошук подібних виробів.</p> <p>Визначення кращих ознак у виробках-аналогах. Аналіз знаків-символів.</p> <p>Створення ескізу для писанки з використанням</p>	<p>Учень:</p> <p><i>здійснює</i> міні-маркетингові дослідження; <i>обґрунтовує</i> вибір теми проєкту й технології виготовлення писанки; <i>розробляє</i> вимоги до виробу; проєктує документацію; <i>складає</i> план роботи з виконання проєкту з визначенням</p>

		<p>символів.</p> <p>Підготовка матеріалів та інструментів, пристосувань для роботи. Підготовка поверхні яйця.</p> <p>Послідовність виготовлення писанки. Виготовлення писанки-мальованки.</p> <p>Остаточна обробка поверхні яйця. Контроль якості виробу.</p> <p>Розрахунок орієнтовної вартості витрачених матеріалів.</p>	<p>термінів; <i>здійснює</i> пошук виробів-аналогів; <i>визначає</i> кращі ознаки у виробках-аналогах; <i>добирає</i> знаки-символи для створення візерунка; <i>виконує</i> ескізний малюнок пи-санки-мальованки; <i>добирає і готує</i> матеріали, інструменти та пристосування для роботи; <i>складає</i> план роботи з виготовлення писанки; <i>виготовляє</i> виріб; <i>виконує</i> обробку виробу; <i>контролює</i> якість готового виробу; <i>виконує</i> розрахунок орієнтовної вартості витрачених матеріалів; <i>організує</i> робоче місце; <i>дотримується</i> правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>
№ з/п	К-кість год.	Назва розділів, їх зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учня
3	2	Розділ 3. Презентація виготовлених виробів	
		Підготовка до презентації результатів проектної діяльності.	Учень: <i>готує</i> виріб до презентації; <i>презентує</i> свій виріб;

	Презентація спроектованих та виготовлених писанок. Оцінювання робіт.	здійснює самооцінку виробу.
--	--	-----------------------------

Орієнтовний перелік об'єктів проектування: писанка-мальованка на курячому, качиному, гусячому яйцях; дерев'яному або пластмасовому яйці з використання символів: «триріг», «ромб», «квіточка», «безкінечник», «сварга», «Богиня-берегиня», «родинне дерево» тощо.

Інструменти та пристосування: олівець, велика («циганська») голка або шило, пензлики різної ширини, гумка, палітра для фарб, медичний шприц.

Матеріали: яйце, фарба-гуаш, клей ПВА, прозорий лак для нігтів, картон, кольорові олівці або фломастери.

В давньому мистецтві писанкарства живе незнищенність людського духу. Висока духовність, природний розум нашого народу найбільше розкрились в писанкарстві. Маленьке яйце ховає в собі велике мистецтво! Традиція розпису яєць дуже давня, відома багатьом народам світу, але на Україні вона найдовше збереглася, прижилася і розцвіла справжніми шедеврами.

Серед способів декорування яєць найпоширенішим є традиційний "восковий" розпис, який полягає в тому, що спеціальним писачком – маленькою бляшаною конусоподібною трубочкою, закріпленою на дерев'яному держачку, виконують рисунок бджолиним воском на поверхні яйця. Перш ніж писати писанки, спочатку необхідно підготувати все, що буде потрібне в процесі роботи: писачки, віск, яйце з білою шкарлупою, олівець, гумку, декілька м'яких ганчірок, баночки для фарб, фарби, ложки пластмасові або з іржостійкої сталі, свічку, сірники. Перед тим як почати роботу, потрібно підготувати яйце. Для написання писанок використовують переважно курячі яйця, але можна використовувати качині та гусині. Яйце повинно мати міцну

шкарлупу, гарну форму, гладку поверхню і бути без тріщин. Поверхню яйця необхідно помити чистою водою і висушити. Для того, щоб писанка вийшла гарна, мала рівненькі лінії і була пропорційна, необхідно навчитися ділити поверхню яйця. Від центрів яйця ділимо поверхню на чотири частини по вертикалі. Тепер потрібно провести лінію по екваторі (горизонтально), олівцем можна також розмітити основні елементи орнаменту. Тепер можна писати воском. У писачок потрібно покласти маленький кусочок воску і нагрівати його над полум'ям свічки декілька секунд. Розтоплений віск дуже швидко застигає, і треба пильнувати, та постійно підігрівати на вогні. Коли ті елементи писанкового узору, які мають бути білого кольору вже нанесені на яйце, можемо починати фарбування. Перед першим фарбуванням, яйце слід обробити в оцтовому розчині. Це потрібно для того, щоб фарба краще замальовувала поверхню яйця. Після цього яйце кладемо у першу жовту фарбу і тримаємо його в ній доти, доки яйце не стане гарного насиченого кольору. Таким чином наносимо решту орнаменту і кольорів. Після того, як ви замальовали яйце в останню фарбу, з писанки потрібно зняти віск. Отже, писанка готова.

Матеріали та інструменти

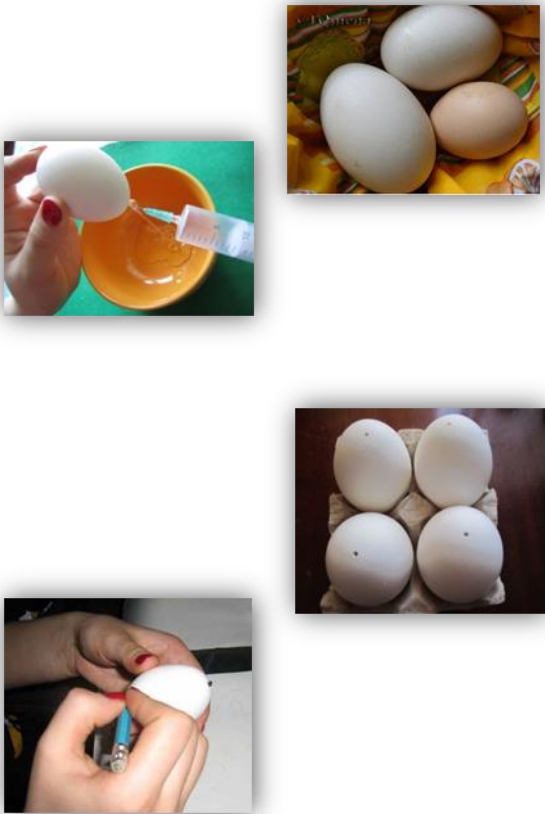
Для написання писанок потрібен спеціальний інструмент, писачок. Він складається з двох частин: металевої лієчки і дерев'яного держачка. Лієчка має з одного боку широкий отвір, в який кладеться віск, а з другого боку - маленький, через нього витікає розтоплений віск. У кожного писанкаря є декілька писачків з отвором різного діаметру, бо писанки пишуться різною товщиною лінії. Також для того, щоб надати колір писанці потрібні фарби. Вони можуть бути як природного так і синтетичного походження. В давнину наші бабусі користувалися тільки природними барвниками. Жовтий колір виготовляли з кори яблуні, яку відварювали і настоювали. Зелений колір добували з половини конопляного насіння, листя барвінку, молодого жита. Червону – з лушпиння буряка, цибулі, з настою звіробою. Фіолетову – з цвіту та листя темної мальви, кори чорної вільхи, ягід. Чорний колір діставали з

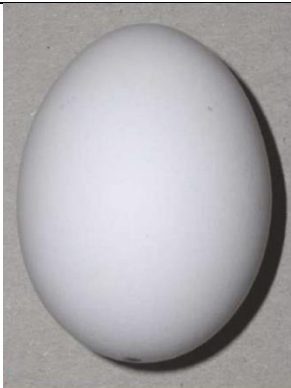

лушпиння соняшника, вільхової або дубової кори, чорниць. В наш час писанкарі на практиці дуже мало використовують природні барвники, надаючи перевагу синтетичним фарбам. Ці фарби дають насичені яскраві кольори, і не потрібно багато часу витратити на зафарбовування яйця, тому що у природних фарбах цей процес є досить тривалим. Також використовуються і харчові барвники. Фарби потрібно готувати заздалегідь. Вміст від одного до п'яти пакетиків фарби потрібно всипати у півлітрову банку і залити окропом до половини. Коли фарба охолоне, додати ложку оцту. Таким чином розчиняємо усі фарби.

Для виготовлення писанки використовується бджолиний віск. Потрібно використовувати чистий, твердий віск без домішок.

Послідовність виготовлення писанки

№	Етап виконання	Опис
Підготовка яйця до розписування		
1		Прилади та матеріали: Писачок Віск Олівець Барвники Оцет Серветки Яйце
2		Підготовка яйця до розписування: Для писання писанок беруть переважно курячі яйця, але можна використовувати качачі та гусячі. Яйце повинно мати міцну шкаралупку, гарну форму і бути без тріщин. Знайти полюси яйця, на звуженому полюсі робимо відмітку олівцем з двох

		<p>протилежних вершин. Потім у цьому місці проколоти отвір в скорлупі яйця і акуратно висвердлити круглим надфілем із загостреним кінцем. За допомогою медичного шприца повільно ввести в яйце повітря, вміст яйця почне витікати. Набрати в шприц холодної води і промити шкарлупу з середини. Воду запускати теж повільно (повторювати до чистої води). Висушити яйце. Для цього поставити яйце у лоток отвором до низу, щоб стекли залишки води. Для подальшої роботи використовуються просушені заготовки. Потім необхідно залити гарячим воском дірочки, щоб надалі фарба не потрапляла всередину.</p>
3		<p>Поділ поверхні яйця. Для того, щоб писанка вийшла гарна, мала рівненькі лінії і була пропорційна, необхідно навчитися ділити поверхню яйця.</p> <p>Яйце потрібно взяти в ліву руку, а олівець в праву, на гострому чубку поставити хрестик, який умовно поділить його на чотири частини, та прикласти до яйця олівець і мізинець правої руки. А далі почати обертати яйце навколо осі (мізинного пальця). Олівець буде залишати слід на яйці.</p>

		<p>Таким чином ви завжди доведете лінію до місця, з якого починали, інакше ніколи не отримаєте рівної, гарної лінії через сферичну (округлу) форму, яку має яйце</p>
<p>Послідовність виготовлення писанки</p>		
1		<p>Підготувати яйце: помити, видути, промити декілька раз, просушити, закрити отвори воском.</p>
2		<p>Олівцем нанести узор</p>
3		<p>Писачком нанести воскові лінії</p>

4		Занурити яйце в оцтовий розчин на 20-30 секунд
5		Занурюємо на декілька хвилин у жовту фарбу та закриваєм воском все, що повинно бути жовтим кольором
6		Занурюємо на декілька хвилин у зелену фарбу та закриваєм воском все, що повинно бути зеленим кольором

			
7			<p>Занурюємо на декілька хвилин у червону фарбу</p>
8			<p>Після фарбування у червоний колір знімаєм віск. Для цього писанку підносимо збоку до свічки та спершу відкриваємо отвори, короткими маятнікоподібними рухами тримаємо біля полум'я 2-3 секунди і швиденько витираємо те місце паперовою серветкою. І так всю писаночку</p>
9			<p>Писанка готова</p>

3.2. Розробка плану-конспекту інтегрованого уроку для учнів 5 класу з теми: *Тема: «Виготовлення писанки з символом «Дерево життя»*

Цільова група: учні закладів загальної середньої освіти.

Мета: – ознайомити з технологією написання воскової писанки,
– розкриття змісту символу «Дерево життя» на писанках;
– розвиток уяви, дати поняття про оберегові символи у писанках;

Обладнання: курячі яйця, фарби харчові, оцет, віск, писачок, свічки, ганчірка, олівці, серветки, папір.

Хід проведення

I. Теоретична частина

1. Вступна частина. Привітання.

Яйце здавалось би, просте, та в ньому вічна є ознака:

*У писанкарстві розцвіте таємна мудрість древніх
знаків*

*Нехай священний оберіг стіну прикрасить в кожному
домі*

*У тих, хто звичай цей зберіг, і в тих, кому був
невідомий*

Ю. Левандовський

Пропоную разом зазирнути до веселкового світу писанки, зачаруватися розмаїттям древніх знаків, символів принесених до нас із виру віків невтомними берегинями роду, та закоханими у свою справу майстрами, поринути в захопливий процес творення сонячної диво-мініатюри та власноруч, написати писанку та отримати від цього велику насолоду.

Писанка – одне із найцікавіших виражень українського народного мистецтва. Ця традиція дуже стара і її початки сягають глибокої давнини (від

III ст. н. е.), коли у спробі зрозуміти створення світу, стародавні люди склали міфи, в яких яйце сприймалося як джерело життя і символ Всесвіту.

У давнину символізували — добро, радість, щастя, любов, достаток, успіх, прихилання добрих сил, захист людини від лихих сил — тому стала символом Великодніх свят.

У сучасному трактуванні — «писанка — розмальоване Великодне куряче або декоративне, звичайне дерев'яне, яйце; символ сонця, відродження, любові й краси; предмет язичницької та християнської культури».

Саме з яйцем наші предки ототожнювали Всесвіт, яке символізує прасову і є тим єдиним цілим, з якого походить небо і земля, а з середини (жовтка) виникає сонце.

Серед найяскравіших та найбільш розповсюджених знаків-символів є зображення Сонця, Дерева Життя та Жінки-Берегині. Зачаровує у писанках безліч мотивів рослинного орнаменту, які розкривають красу природи.

Одним із найпоширеніших символів на писанках є символ Дерева життя. Цей символ можна побачити на багатьох творах декоративно-вжиткового мистецтва: рушниках, стінних розписах, посуді, килимах, тощо.

Дерево життя — це і дерево роду, де кожна квіточка позначає якогось родича, а всі разом — втілення родоводу певної людини. Найпростіше тричленне позначення дерева — сім'я, це стовбур із трьома гілочками: батько, матір, дитина.

Світове дерево завжди зображене на писанках у стилізованій формі, тобто спрощено, узагальнено. (Демонстрація зразків писанок з символом «Дерево життя»).

У таких зображеннях обов'язковим є поділ на три яруси по вертикалі та дотримання чіткої симетрії правої і лівої частин.

Нижня частина – коріння, яке входить в землю, часто подається у вигляді трикутника, горщика, вазона. Також нижня частина світового дерева – це світ підземного вогню та незліченних багатств, втілення уявлень про потойбічний світ і минулі часи.

Середній ярус – стовбур, уособлює землю, реальний світ, сьогодення. Середня частина складається із квітів та листочків, які, розділившись на дві частини стеблом «Вазонка», створюють гармонійний баланс.

Верхня частина світового дерева – крона підіймається у безмежну височінь, до Бога. Вершечок прикрашає велика квітка, яка може бути у вигляді кола чи зірки, що свідчить про зв'язок верхнього ярусу з небесами та небесними світилами. Часто буває, що на вершечку дерева днює Сонце.

Стебло «Вазонка» інколи нагадує драбинку, що є символом переходу з одного світу в інший. По горизонталі Світове дерево представляє чотири сторони світу.

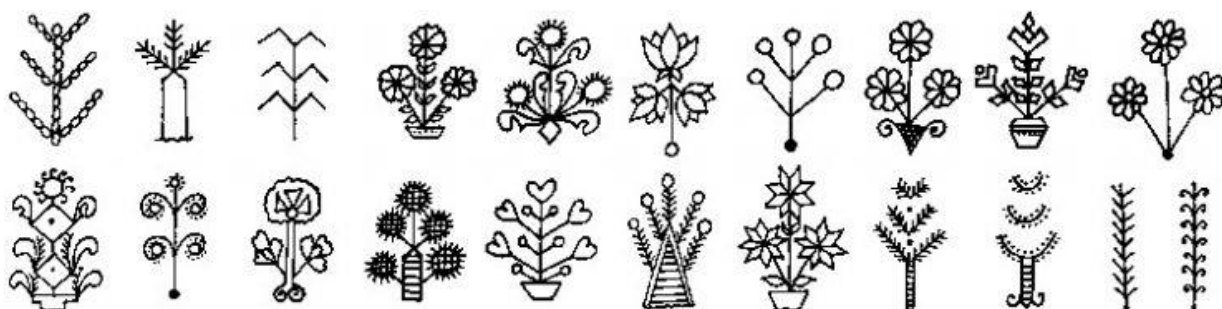
Дерево життя – це і дерево роду, де кожна квіточка позначає якогось родича, а всі разом – втілення родоводу певної людини. Найпростіше тричленне позначення дерева – сім'ї.

II. Практична робота

Перед тим як приступити до виконання завдання

Вам необхідно:

- **Вибрати зразок;**

Рослинна символіка

- **Вибрати колір** - це червоний, жовтий, зелений кольори. Адже вони символізують саме життя, продовження роду (зелений), любов, а як же без неї у сім'ї (червоний), мудрість – запорука будь-яких успішних взаємин (жовтий).
- **Підібрати всі матеріали для виконання.**

Для роботи потрібно:

- біле куряче яйце

- свічка

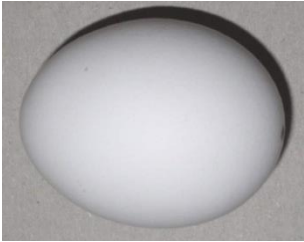

● писачок
оцет

● фарби,

● простий олівець
віск(свічка)

● бджолиний

Інструктивно-технологічна карта виготовлення писанки із символом «Дерево життя»

<p>1. Підготувати яйце: помити, видути, промити декілька раз, просушити</p>	
<p>2. Олівцем нанести контури узору</p>	
<p>3. Писачком нанести воскові лінії</p>	
<p>4. Занурити яйце в оцтовий розчин на 20-30 секунд.</p>	

<p>5. Занурити яйце у фарбу жовтого кольору, виймаємо, акуратно промокаємо і даємо обсохнути.</p>	
<p>6. Беремо писачок та замальовуємо те, що повинно залишитись жовтим.</p>	
<p>7. Занурюємо писанку в зелену фарбу. Виймаємо, акуратно промокаємо і даємо обсохнути</p>	
<p>8. Знову беремо писачок и пишемо те, що повинно залишитись зеленим.</p>	
<p>9. Також занурюємо писанку в червону фарбу. Виймаємо, акуратно промокаємо і даємо обсохнути. Якщо потрібно використати ще кольори, повторюємо до тих пір поки не намалюємо весь орнамент.</p>	

<p>10. Після всього, потрібно зняти віск. Щоб його зняти, писанку підносимо збоку до свічки (спершу відкрити отвори), короткими маятникоподібними рухами тримаємо біля полум'я – 2-3 секунди і швиденько витираємо те місце паперовою серветкою. І так всю писанку.</p>	
<p>11. Писанка готова, тепер її можна натерти не солоним салом, або ганчіркою змоченою в олії.</p>	

Звичайно ж, майстерність не досягається за один день. Це поступова, наполеглива праця, та вона приносить радість, бо ця праця – творча.

Від усього серця бажаю Вам успіху, благополуччя, здоров'я та радості творчості!

Розроблені уроки дивись у (Додатках А-Б)

Висновки до розділу 3

Реформування української системи освіти відбувається у відповідності до світових тенденцій, які мають пріоритет творчого розвитку, компетентностей особистості, критичного мислення.

Розроблена нами програма спрямована на реалізацію принципу варіативності, який визначає планування навчального матеріалу до віково-статевих особливостей учнів, їхніх інтересів, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу.

Зміст модуля «Технологія писанкарства» передбачає ознайомлення учнів з видом декоративно-ужиткового мистецтва – писанкарством. Зміст модуля передбачає оволодіння учнями 7 (6) класів технологією виготовлення писанки.

У першому розділі «Основи технології виготовлення писанки» учні ознайомлюються з різними видами писанок (крашанки, дряпанки, мальованки, писанки), знаками-символами, їх змістовим значенням, кольоровою гамою, опановують технологію виготовлення писанки.

У другому розділі «Проектування, виготовлення писанки-мальованки» передбачено виконання проекту.

Програмою модуля у третьому розділі передбачено презентацію спроектованих і виготовлених виробів.

ВИСНОВКИ

У Законі України „Про освіту” та „Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті” зазначається, що головна мета шкільної освіти полягає у створенні можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формуванні творчого потенціалу нації. Національне відродження України, інтеграція її у світове товариство вимагають створення нової системи освіти, спрямованої на формування творчої особистості учня. Зростаюча потреба суспільства в людях, здатних творчо підходити долюбих змін, нетрадиційно і якісно вирішувати відповідні проблеми, зумовлена необхідністю підготовки людей до життя у швидко змінних умовах. Становлення творчої особистості є одним із основних завдань сучасного навчання.

Ускладнення задач, що стоять перед сучасною школою, підвищення ролі творчого характеру праці пред'являє усе більш високі вимоги до вчителя, рівневі його професіоналізму і майстерності. У зв'язку з цим виникає гостра потреба в пошуках нових форм і засобів навчання.

Останнім часом у педагогічній практиці усе більше застосування одержують використання народних традицій як засобу формування в школярів різнобічних пізнавальних інтересів.

Об'єктивні потреби суспільного процесу ставлять перед педагогічною наукою і виховною практикою актуальні проблеми пошуку ефективного рішення розбіжностей між зростаючими вимогами гуманістичного світогляду і його реальним положенням на сучасному етапі.

Усунення цих розбіжностей у шкільній практиці припускає пошук умов гуманізації навчання, використання активних методів навчання і нестандартних уроків. Дослідно-експериментально-дослідницька робота дозволила реалізувати наступні напрямки:

а) підвищити пізнавальний інтерес при гуманізації навчання на уроках трудового навчання способами народного мистецтва;

б) використання на уроках ситуацій, що дають можливість розвивати пізнавальний інтерес;

в) розвиток позитивних якостей особистості.

1. Писанкарство виникло як відображення уявлення людини про Всесвіт. В Україні писанки виконують обрядову, ігрову, декоративну функції. Обрядова функція писанки пов'язана зі святкуванням Пасхи. З освячених писанок розпочинався великодній обід, їх дарували на знак поваги і любові. Писанки були оберегом у хаті, тому їх берегли до наступної весни. Пташине яйце, розписане орнаментом, називають писанкою. Назва її походить від слова «писати». Оздоблюються писанки геометричним, рослинним, зооморфним орнаментами, християнськими символами. Писанка - одна зі стародавніх традицій українського народного розпису, у якому наші пращури втілювали свої прагнення, віру.

2. Дослідно-експериментально-дослідницька робота установила, що при використанні народних традицій в ігровій формі знімається напруга учнів, формується позитивний емоційний настрій на діяльність, створюється ситуація успіху.

3. Розроблена нами програма спрямована на реалізацію принципу варіативності, який визначає планування навчального матеріалу до віково-статевих особливостей учнів, їхніх інтересів, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу. Зміст модуля «Технологія писанкарства» передбачає ознайомлення учнів з видом декоративно-ужиткового мистецтва – писанкарством. Зміст модуля передбачає оволодіння учнями 7 (б) класів технологією виготовлення писанки. У першому розділі «Основи технології виготовлення писанки» учні ознайомлюються з різними видами писанок (крашанки, дряпанки, мальованки, писанки), знаками-символами, їх змістовим значенням, кольоровою гамою, опановують технологію виготовлення писанки. У другому розділі «Проектування, виготовлення писанки-

мальованки» передбачено виконання проекту. Програмою модуля у третьому розділі передбачено презентацію спроектованих і виготовлених виробів.

4. Аналіз експериментального матеріалу засвідчив наявність залежності між рівнем емоційного настрою, і результативністю роботи на уроці. Були встановлено, чим різноманітніше уроки і цікавий матеріал, то підвищується пізнавальний інтерес учнів. В основу формувального експерименту була покладена програма по використанню народного мистецтва на уроках трудового навчання. Завдяки розробленій нами експериментальної програми та дотримання визначених нами педагогічних умов, в кінці експерименту в експериментальній групі (6-Б) у рівнях формування пізнавального інтересу до народних традицій та звичаїв відбулися значні зміни.

Процес формування пізнавального інтересу до народного мистецтва в учнів став переважно на середньому рівні. У третій групі – (низький рівень) – кількість учнів зменшилася з 69,5% до 36,4%; у другій групі – (середній рівень) – збільшилася з 22,7% до 48,1%; у першій групі – (високий рівень) – збільшилася з 7,8% до 15,1%.

У всіх трьох групах на рівнях формування пізнавального інтересу, в кінці дослідно-експериментальної роботи, ми бачимо зростання, на відміну від контрольного класу, де зміни були не значними.

Отримані результати дозволяють говорити про правомірність використання даної програми.

Розроблена нами програма дає можливість до розширення і поглиблення знань учнів з народної творчості. У ході експерименту було встановлено, що підвищення пізнавального інтересу на уроках трудового навчання можливо шляхом гуманізації навчання.

Після експериментальний зріз показав дієвість запропонованої програми по формуванню пізнавального інтересу до вивчення писанкарства. Узагальнюючи вищевикладене можна стверджувати, що поставлені в

дослідженні задачі вирішені і мета досягнута. Проведене дослідження показало значення впровадження його результатів в практику сучасної школи, але не вичерпує змісту проблеми, що вивчається.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адруг А. Писанки Чернігівщини //Літературний Чернігів.-1995. - № 6. - С.95-99
2. Андреев В.И. Эвристическое программирование учебно-исследовательской деятельности / В.И. Андреев. – М.: Высшая школа, 1981. – 240 с.
3. Антонович С.А. Декоративно-прикладне мистецтво /С.А. Антонович, Р.В.Захарчук.—Львів: Світ, 1999.—245 с.
4. Бабанский Ю.К. Рациональная организация учебной деятельности/Ю. К.Бабанский. – М.: Знание. 1984.– 96с.
5. Бакум З. П. Проектування в дослідницькій діяльності студентів вищих навчальних закладів / З.П. Бакум, Т. П. Бабенко // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. Праць / за ред. З.П. Бакум; редкол: З. П. Бакум, Я. В. Шрамко, І. В. Шелевицький – Кривий Ріг: КДПУ, 2012 – вип. 34. – С. 11 – 19.
6. Башинська Т. Проектувальна діяльність – основа взаємодії вчителя та учнів. Історія методу проектів / Т. Башинська // Дайджест педагогічних ідей та технологій. Школа - парк. – 2003 - № 3 – С. 49 – 52.
7. Белова Т.Г. Исследовательская и проектная деятельность учащихся в современном образовании / Т.Г. Белова // Известия РГПУ им. А.И. Герцена. – 2008. – № 76 – С. 2.- 4.
8. Бережнова Е.В. Профессиональная компетентность как критерий качества подготовки будущих учителей // Компетенции в образовании: опыт проектирования: сб. науч. тр. / под ред. А.В. Хуторского. – М.: Научно-внедренческое предприятие «ИНЭК», 2007. –327 с.
9. Білоус О; Сташук З. Школа писанкарства: Учбово - методичний посібник.- К.,1999. – 155с.
- 10.Борисенко В.К. Весільні обряди та звичаї на Україні /В.К. Борисенко, О.К. Перепелиця.—К.: Либідь, 1998.—179 с.

11. Великий тлумачний словник сучасної української мови /за ред.. В.Т. Бусел.—К.: Перун, 2002.—1440 с.
12. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход /А.А.Вербицкий, Л.В. Гутляева.—М.: Просвещение, 1991.—561 с.
13. Взаємодія учня і вчителя у площині проектної діяльності : матеріали роботи творчої групи педагогів Волинської області // Проектна діяльність у школі / упорядн. М. Голубенко. – К. : Шкільний світ. – С. 38-51.
14. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316с.
15. Влененко Т., Ктіторова Л. Фарбуємо писанки природними барвниками/Т.Влененко, Л.Ктіторова.-Львів:Свічадо,2015. – 128с.
16. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте /Лев Семенович Выготский.—М.: Лениздат,1967.—235 с.
17. Гальперін П. Я. Психологія мислення та вчення про поетапне формування розумових дій. - Дослідження мислення в радянській психології. М., 1966 // Введення в психологію. М., 1976.
18. Гальперин П.Я. Основные результаты исследований по проблеме «Формирование умственных действий и понятий» / П.Я. Гальперин. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1965. – 52с.
19. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М. С. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – с.23-30.
20. Головань М. С. Компетентнісний підхід як методологічна основа вищої професійної освіти / М. С. Головань // Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 1. – Рівне: РДГУ, 2011. – с. 53-59.
21. Головань М. С. Сутність та зміст поняття „дослідницька компетентність” / М. С. Головань, В. В. Яценко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі : зб. наук. пр. – Випуск VII. – Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2012. – С. 55-62.

22. Гончаренко С. Український педагогічний словник /Семен Гончаренко.— К.: Либідь, 1997.—378 с.
23. Гузеев В.В. Метод проектов как частный случай интегрированной технологии обучения / В.В. Гузеев // Директор школы. – 1995. № 4. – С. 36-47.
24. Гурчало І. Народне мистецтво Західних областей України /І.Гурчало, Р. Штутман.—К.: Українське народознавство, 1966.—345 с.
25. Гуцульщина: етнографічні дослідження /за ред.. Ю.Г.Гошка.—К.: Либідь, 1987.—234 с.
26. Даниэль С.М. Искусство видеть: о творческих способностях восприятия, о языке линий и красок и о восприятии зрителя /С.М. Даниэль, А.Ф. Еремеев.— Л.: Искусство, 1990.—223 с.
27. Державний музей українського народного декоративного мистецтва УРСР: Альбом. -К.: Мистецтво, 1983
28. Дьюи Д. Школы будущего / Д. Дьюи. – Берлин: Госиздат, 1922. – 179 с.
29. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г.Кремень. – К.: ЮрінкомІнтер, 2008. – 1040 с.
30. Єрмаков І. Компетентнісний потенціал проектної діяльності / І. Г. Єрмаков // Проектна діяльність у школі / упорядн.. Голубенко. – К. : Шкільний світ, 2006. – С. 5-18.
31. Єрмаков І. Г. Метод проектів у контексті життєвих результатів діяльності учнів / Проектна діяльність у ліцеї: компетентнісний потенціал, теорія і практика: наук.-метод. посібник / за ред. І Єрмакова, С. Шевцової та ін. – К.: Департамент, 2008. – 520 с.
32. Загвязинский В.И. Учитель как исследователь / В.И. Загвязинский. – М.: Знание, 1980. – 96 с.
33. Зимняя И. А. Исследовательская работа как специфический вид человеческой деятельности / И. А. Зим-няя, Е. А. Шашенкова. – Ижевск : ИЦПКПС, 2001. – 98 с.

- 34.Ильина Т.А. Педагогика / Татьяна Андреевна Ильина.—М.: Просвещение, 1984.—491 с.
35. Іванішин М. По білому яйці воскові взори: Посібник з писанкарства.- Львів: «Гердан Графіка», 2006. – 95с.
- 36.Казаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение /В.А.Казаков. – К.: Вища школа, 1990. – 248с
- 37.Каташинская И.В. Формирование исследовательских умений будущих педагогов в процессе профессиональной подготовки: дис...канд.пед.наук: 13.00.09/ Олена Володимирівна Катеруша. – Кривий Ріг, - 2010. – 181 с.
- 38.Кіпатрік В. Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе / В. Кіпатрік – Л.: Брокгауз – Ефрон, 1925. – 43 с.
- 39.Коберник О.М. Проектна технологія: теорія, історія,практика: монографія / О.М.Коберник – Умань: ПП Жовтий О.О.,2012. – 229 с.
40. Малиніна А.О., Малиніна І.О., Гріднева О.Ю. Великодній сувенір. Українська народна писанка: Навчально-методичний посібник.-Х.: «Скорпіон», 2015. – 48с.
- 41.Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: [навч. посіб.] / С. У. Гончаренко, П. М. Олійник, В. К. Федорченко та ін [за ред. С. У. Гончаренка, П. М. Олійника]. - К. : Вища школа, 2003. - 323 с.
- 42.Методологія наукової діяльності: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, допов. / За ред. професора Д.В. Чернілевського. – Вінниця: Вид-во АМСКП, 2010. – 484 с.
- 43.Миргородська О. Л. Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів географії у процесі професійної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти" / О. Л. Миргородська. - К., 2008 - 22 с.
- 44.Недодатко Н. Технологія формування навчально-дослідницьких умінь школярів / Н. Недодатко //Рідна шк. – 2005. – № 6– С. 21–23.

45. Недодатко Н. Г. Формування навчально-дослідних умінь старшокласників: дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.09 / Наталія Григорівна Недодатко . – Кривий Ріг, 2000. – 212 с.
46. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие для студ. пед. вузов и системы повышения квалификации пед. кадров (Е.С.Полат, М.Ю.Бухарина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров. Под ред. Е.С.Полат. – М.: изд. центр «Академия», 2001. – 272с.
47. Онищук В.О. Системний підхід і моделювання в структурі усного викладу знань / В.О. Онищук // Педагогіка. Вип. 19. – К.: Радянська школа, 1989. – С. 42 – 49.
48. Остапенко Н. М. Теоретичні і методичні засади формування лінгво-дидактичної компетентності у майбутніх учителів української мови і літератури : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / Н. М. Остапенко. – К., 2010. – 471 с.
49. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання: [навч. посіб.] / [Алексюк А.М., Аюрзанайн А.А., Підкасистий П. І., Козаков В.А.] – К.: ІСДО, 1993. – 336 с.
50. Павлешин А. Липовлянські писанки.-Загреб, квітень 2009. – 64с.
51. Педагогіка : учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей / под ред. П. И. Пидкасистого. – М : Педагогическое общество России, 1998. – 640 с.
52. Педагогіка : Большая современная энциклопедия [сост. Е. С. Рапацевич]. – Мн. : "Современное слово", 2005. – 720 с.
53. Педагогическая психология: Учеб. для студ. высш учеб заведений / Под ред. Н.В. Ключевой. - М.: П24 Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. - 400 с.
54. Пехота О.М. Основи педагогічних досліджень: від студента до наукової школи : навчально-методичний посібник / О. М. Пехота, І. П. Єрмакова. - Миколаїв : Іліон, 2011. – 340 с.

- 55.Пехота О.М. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; за ред. О.М.Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 255 с.
- 56.Платонов К.К. Структура и развитие личности / отв. ред. А.Д. Глоточкин. – М.: Наука, 1986. – 254с.
- 57.Полат Е. Что такое проект? / Е. Полат, И.Петрова, М. Бухаркина, М. Моисеева // Відкритий урок. –2004. – №5-6. – С. 10-17.
- 58.Савченко Л.О. Застосування проектної діяльності в практиці вищої педагогічної школи / Л.О. Савченко // Проектна діяльність у технологічній освіті: монографія / В. С. Пекельна, Л. О. Савченко та ін. – Кривий Ріг: СПД Залозний В.В., 2012. – С. 30 – 48.
59. Світ у писанках Тараса Городецького/Упор. В.Манько.-Львів: Свічадо, 2009. – 128с.
- 60.Скорик М.М. З джерел писанкового орнаменту //Народна творчість та етнографія.-1988.- №4. - С.76
- 61.Сумцов Н. Писанки // Киевская старина.-1991.- май. - С. 199-200.
- 62.Українське народне мистецтво: Живопис /Автор тексту Б.С. Бутник-Сіверський. - К.:Мистецтво,1967.

ДОДАТКИ

Додаток А

Різновиди писанок

Мальованки*Традиційні писанки**Дряпанки**Крапанки**Травлені*

Додаток Б

Розробка плану-конспекту інтегрованого уроку для учнів 5 класу з теми:

Тема: «Різновиди писанок. Виготовлення писанки у техніці травлення».

Цільова група: учні закладів загальної середньої освіти.

Мета: – ознайомити з технологією написання писанки методом травлення.

– прогнозувати результати своєї роботи.

– розвивати творчі здібності, образне мислення, фантазію, уяву, художній смак.

Обладнання: курячі яйця, олівці, писачок, оцет, віск, свічки, ганчірка, губка або м'якенька щіточка, металева ванночка, гаряча вода, серветки, папір.

Хід проведення

I. Теоретична частина

1. Вступна частина. Привітання.

Як відкрити дітям світ речей, одухотворених, унікальних, таких, що створюють не тільки неповторну красу традиційного свята, будь-якої оселі, але й несуть на собі відбиток людського світосприйняття з давніх давен? Як зробити, щоб сьогоднішні діти теж доторкнулись до пам'яті народу, втіленої в художніх образах?

Кожен народ має пишатися. І найголовніша його гордість – народне мистецтво. За всю історію людства кожна нація створила щось своє неповторне і незрівнянне. Таким символом є українська писанка. Мудрі люди кажуть: «У світі доки існуватиме любов, доти люди писатимуть писанки».

Утім, сучасні люди відкривають для себе великий і самобутній пласт української культури та, можливо, стануть палкими шанувальниками народного мистецтва писання писанок.

Я хочу познайомити Вас з однією з традиційних воскових технік писанкарства - травлення.

1.1. Демонстрація фото писанок виконаних у техніці травлення.

Техніка травлення не дуже розповсюджена, але вона існує здавна як і звичайне розписування яєць. Виконуються такі писанки переважно на коричневих яйцях, також можна використовувати білі.

Різниця колірної гами при використанні коричневих яєць досягається за рахунок більшої витримки в оцті кожної не замальованої поверхні. При використанні такої техніці ми рухаємось від темнішого до світлішого кольору, поступово замальовуючи орнамент. Але треба бути уважним, щоб не перетримати писанку у оцті, бо шкарлупка може розчинитись і вся робота буде виконана даремно.

Сьогодні спробуємо створити писанку із символом «Зірка» в триколірному варіанті.

Для роботи потрібно:

● коричнєве, або біле куряче яйце

● свічка

● писачок

● оцет

● простий олівець

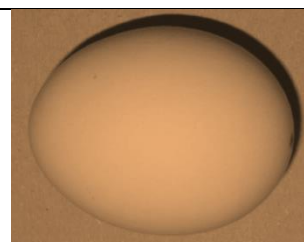
● бджолиний віск

II. Практична робота

Інструктивно-технологічна карта

виготовлення писанки із символом «Зірка» технікою травлення.

1. Підготувати коричневе яйце: помити, видути, промити декілька раз, просушити

<p>2. Олівцем розподілити яйце на чотири частини, уздовж та поперек нанести контури узору «Зірка».</p>	
<p>3. Писачком нанести воскові лінії по контуру нашого малюнка.</p>	
<p>4. Занурити яйце в оцтовий розчин на 5-10 хвилин.</p>	
<p>5. Виймаємо, легенько потираючи шкарлупу рукою знімаємо перший шар в нашій писанці. Змиваємо промокаємо серветочкою і даємо обсохнути.</p>	
<p>6. Беремо писачок та замальовуємо те, що повинно залишитись світлим кольором.</p>	

<p>7. Знову занурюємо яйце в оцтовий розчин на 30-40 хвилин. (Будьте уважні, не перетримайте, бо поверхня яйця може розчинитись)</p>	
<p>8. Змиття воску з писанки гарячою водою. Обережно поливаючи гарячою водою писанку, гортаючи її в різні сторони ви змиваєте віск, протираючи м'якенькою ганчіркою або щіточкою.</p>	
<p>9. Писанка готова.</p>	

Бажаю здоров'я, щастя, добробуту та починайте створювати красу.